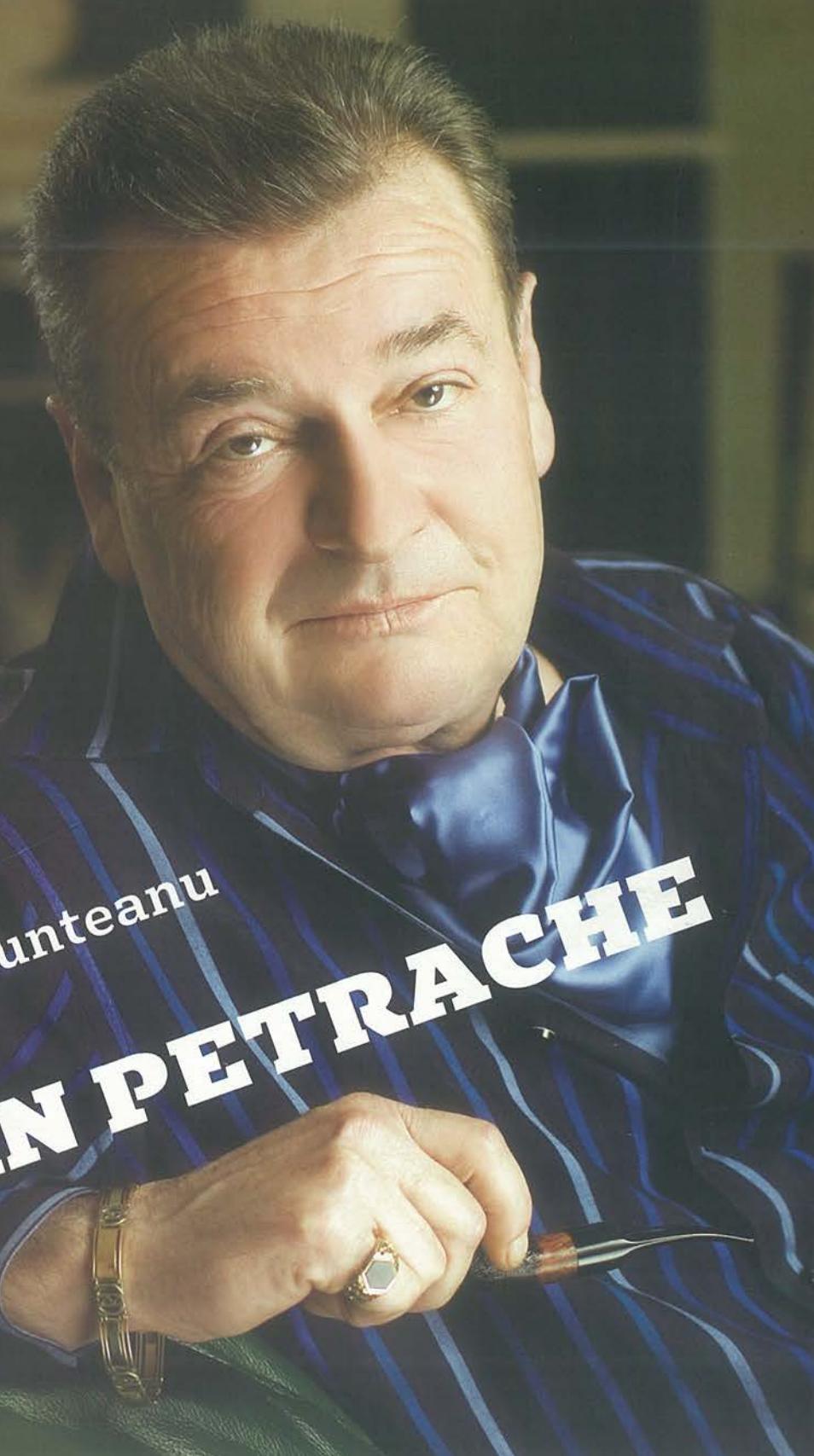

Nr. 4 (70) • Casa de Creăție a Republicii Moldova • aprilie 2017

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Veta Ghimpu Munteanu
în dialog cu
ŞTEFAN PETRACHE

A large, semi-transparent portrait of Stefan Petracă occupies the right side of the cover. He is a middle-aged man with short, dark hair, wearing a blue and white striped shirt. He is looking directly at the camera with a slight smile. His left hand is visible in the foreground, holding a small wooden object, possibly a traditional tool or a piece of wood.

Sumar

DUMITRU PĂSAT	
Ion Creangă: stejar în mijlocul generațiilor de ieri și de azi	1
ANGELA URSACHE	
SNB „Klubul spiridușilor și minunile Internetului“	2
SOFIA RĂILEANU	
La sfat cu datina străbună.....	2
LUCIA BOTNARIUC	
Povești la gura sobei	3
ELENA BEJENARI	
Sănătatea e o comoară	3
ANATOL EREMIA	
Destinul cuvintelor 11.....	4
EUGENIA CAZACU	
O, mamă, dulce mamă.....	5
NICOLAE BULAT	
Cine mai știe că Dumitru Iov a fost...?	6
ELENA GRITCO	
2017 — anul Vasile Romanciuc la Biblioteca copii, Drochia	8
VETA GHIMPU MUNTEANU	
în dialog cu Ștefan Petrache.....	9
LILIA FULGA	
Mărțișor — simbolul dragostei eterne	15
ZINAIDA GÂRBU	
Săptămâna cărții și a lecturii pentru copii	15
ION DORU	
Coloana vertebrală a neamului, cântecul lui.....	16
ANNA PRODAN	
Ion Creangă — bunicul nostru sfatos	17
VALENTINA TIMOTIN	
Necesitățile timpului	17
VALENTINA ȚÂRA	
Aforismul: florilegiu de gând blagian	18
VARVARA TIMUȚĂ	
Din moși-strămoși	19
MARIANA COCIERU	
Nepoții Împăratului Verde	20
ION DOMENCO	
Veaceslav Bârcă... melodia destinului, oda bucuriei vesnice	22
SERGIU COJOCARU	
Epigrame	24
LIUSEA URSACHI	
Revine acasă, la baștină după un sfert de veac.....	25

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”

nr. 4 (70) aprilie 2017

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 338, 324
Tel.: (+373 22) 20-25-53 (redacția)
Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com

Sergiu Cojocaru

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
*Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală*

dr. hab. Victor Ghilaș, AŞM

dr. Mariana Cocieru, AŞM

Veta Ghimpă-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
*Cabinetul metodic al
Ministerului Culturii*

DUMITRU PĂSAT

Devenit simbol național, îl întâlnim pretutindeni, iar iscudirile minții naratorului din Humulești renasc peste tot. Voroava crengiană în spiritul ei popular se altoiește mereu, în măsura în care crește cunoașterea de noi însine, ca oameni culți, la statutul unei ființe adevărate. În el fiecare român, mai ales cel din Moldova, se recunoaște ca atare, cu tot ce are mai de preț al său. A.D. Xenopol observa că Ion Creangă își „mărginea cadrul ideilor la puternicul și vorbitorul grai al poporului de la țară, din care și dânsul răsărise, pentru a-i încondeia frumusețile”.

Să reținem, pentru moment, doar atât: dacă a existat vreunul din contemporanii lui Creangă să aibă despre humuleștean cele mai avizate opinii, acela nu e altul decât Eminescu. Altfel spus, dacă îl vedem astăzi pe Ion Creangă aşa cum îl știm, cu ochii lui Mihai Eminescu îl privim.

Vorbirea ui Creangă e graiul pe care simți c-ar trebui să-l vorbești, simțirea lui e simțirea cea dintâi care te cuprinde înainte de a te potrivi lăuntric altor calapoade sufletești. Liniștea și echilibrul lui intern, seninătatea în rezistență împotriva încercărilor, precum și gluma sunt însușirile noastre din balade și povești.

Narativ și observator prin excelență, Ion Creangă este un psiholog și filosof în mișcare. Forța lui creatoare este epică, iar neuitatele tipuri sunt prinse în structura lor epică.

Autorul Amintirilor... cucerește prin felul său de a fi simplu și direct, un om în fața căruia nu e obligatoriu să te impui să fii „altcineva”, adică unul extraordinar de corect, ci să rămâi aşa cum ești.

Odată cu plecarea lui Eminescu la București, Creangă se apără de singurătate, refugiindu-se în creație,

Ion Creangă

simțind că nu mai are prea mult de trăit: „De acum, zicea el în felul său săgalnic și enigmatic, nu mai e mult până departe. Cu bine și cu sănătate și de acum o mie de ani de bejanie”.

Într-unul din admirabilele sale eseuri, George Bălăiță observa cu subtilitate că Ion Creangă, trăind în bojdeuca sa din „mahalaua celestă a Ticăului, n-a suferit de inadaptare sau de singurătate, aşa cum s-ar părea și cum s-a și acreditat din perspectiva simțului comun, dar de lipsa lui Eminescu, da. O atestă scrisorile pe care Creangă i le expedia providențialului său prieten. Plecat la București. Ele sunt literalmente tulburătoare și nu se aseamănă cu nimic altceva ce ține de genul epistolar în cultura noastră. Au fost editate târziu. Le citești cu emoție și cu regret de a nu ști ce i-a răspuns lui Creangă, dacă i-a răspuns congenialul său adresat...” Pe Mihai Eminescu, într-adevăr nu-l prea interesa genul, dacă acceptăm cazul Veronica Micle. Humuleșteanul, dimpotrivă, a purtat o bogată și diversă corespondență, începând cu autoritățile bisericesti și școlare, cu fiul său Constantin și cu alți membri ai familiei, până la prietenii ca Veronica Micle, Ioan Slavici, Vasile Conta, Iacob Negrucci, Titu Maiorescu etc. „Corespondența lui Creangă, în viziunea lui Constantin Coroiu e de o excepțională valoare, nu doar documentară, ci și literară. Există în epistolele sale, anecdotice, parabolice, paremiologice, ceea ce aș numi un realism magic *avant la lettre*, ca și în priza sa de (auto) ficțiune. În litera lor se exprimă melancolia și înțelepciunea unui popor”. Iată una din misivele crengiene ce ar trebui lecturate și recitate „cu religiozitate”, după Eugen Lovinescu: „Bădie Mihai, Slava Domnului c-am primit vești de la tine! Eu te credeam mort și mă luam de dor cu amintirile, când erați în jurul meu, tu, Augură, cel blestemat, Conta și alții, care acum vă fuduți prin Capitală alături de ciocoi, mâncă-i-ar căinii, că sunt fiii lui Scaraoțchi, și pe voi norocul și binele. De ce lași pe Veronica să se zbuciume? Te-m așteptat de Crăciun să vii, dar beșteleu, feșteleu, că nu pot stri-

(180 de ani de la naștere)

stejar în mijlocul generațiilor de ieri și de azi

ga valeu, și cuvântu s-a dus, ca fumul în sus, și de venit n-ai mai venit... Aferim... Dar noi, adică Enăchescu, Răceanu și alți mușterii pentru mâncărnică și băuturică bună, am tras un bairam de cel turcesc cu vin grecesc de Amira... Acum stau lângă horn cu pisicile mele și mai pun rânduială în cele însemnări. Tu te cerți cu politicienii prin Timpul; ce-azi pățit de te-ai făcut așa războinic?! Sănătate și voie bună. Ionică”.

Noimă de amărăciune, deși discretă, pentru a nu-l întrista prea tare pe „bădia Mihai”, cătă îngrijorare pentru condiția marelui său prieten, care ducea cotidianul în spate, scriind zilnic de la note simple, până la editoriale, la articole de analiză și chiar la studii ample.

Amintind despre prietenia Eminescu – Creangă, pare firesc să reevocăm un moment al ei emblematic. Ion Creangă, abia în ziua de 18 iunie 1889, află din presă că a decedat Mihai Eminescu. Grav bolnav el însuși, nu mai are timp să ajungă la București, pentru a-l petrece pe ultimul drum pe cel al cărui „nume va trăi cât veacurile”, cum profetea cu doar câteva zile înainte într-o depeșă adresată lui Iacob Negrucci. La aflarea vestii triste, Ion Creangă deschide volumul de *Poezii* (ediția Maiorescu – D.P.) și îl recitește de la prima până la ultima pagină, plângând. Obosit triste și epuizat sufletește, adoarme cu capul „pe măiastra carte”.

Astfel, prin orizontul său curat și lucid, rămas dincolo de orice politică, Ion Creangă și-a putut privi liber trecutul. În această ordine de idei ei a fost un om cult, cu toți cei șapte ani de-acasă la temelia culturii, rămnând nu numai actual, ci și unul din tre cele mai bune îndreptare. Icoana lui s-a luminat treptat, pe măsură ce durerea lui Creangă în viață s-a îndeprtat de noi, iar chipul lui s-a conțurat în zările culturii naționale, pe măsură ce vremea i-a dat timp istoric, relief geografic și spațiu uman.

Numele lui Ion Creangă răsună printre noi în diverse și multiple ipostaze, ceea ce e un semn de certă valoare că această somitățe trăiește, ca un stejar, în mijlocul generațiilor de ieri și de azi, ca un astru ceresc, mereu strălucitor, niciodată stins...

ANGELA URSACHE, șeful BP Mateuți

SNB „Klubul Spiridușilor și Minunile Internetului”

La Biblioteca Publică Mateuți, micii utilizatori au desenat chipul mamei, au învățat să confeționeze mărțișoare. Odată cu reînvierea primăverii, în dimineața de 1 martie, toți angajații primăriei, au primit în dar câte un Mărțișor, să le poarte succes și să le aducă fericire pentru întreg anul, dăruite de subsemnata, confectionate de meșterița populară, dna Eugenia Ursachi. După vernisarea expoziției de carte și mărțișoare utilizatorii bibliotecii, utilizatorii cl. a III-a, au desenat chipul mamei sale și le-au expus pentru vizitatori. Au selectat poezii pentru ziua de 8 martie, au cântat la karaoke. Primăvara se asociază cu însăși mama, ființa cea mai dragă și blândă, cel mai prim și important cuvânt în viața unui om.

SOFIA RĂILEANU

La sfat cu datina străbună

Cu acest generic în Biblioteca publică Borogani s-a petrecut o minunată șezătoare, căci de șezătoare se vorbește mai puțin în zilele noastre. Se știe însă că pe vremuri oamenii satului se adunau la câte o casă și în timp ce scărmăneau, torceau, făceau broderii, cusături și alte activități manuale, pentru a se înveseli spuneau ghicitori, proverbe și zicători, cântau sau ziceau vorbe cu tâlc, căci oricând mintea și inima omului sunt dornice de înviorare sufletească, de îmbunare și de bucurie.

Această serbare a fost ca o felicitare dedicată tuturor doamnelor și domnișoarelor cu ocazia sosirii primăverii, anotimpul înnoirii, reînvierii și a primenirii, perioada când gospodinele își însoresc zestrea spu-nând „mart în casă și puricii afară”. În această zi localul bibliotecii a fost neîncăpător pentru oaspeți.

Prin această șezătoare am încercat să aducem cele mai frumoase

se amintiri ale copilăriei bunicilor, să revitalizăm obiceiurile și tradițiile de primăvară de pe timpuri, specifice atât localității cât și cele aduse de către doamnele stabilite cu traful în Borogani. Cântecul de căpătâi a fost „Lasă-mă la șezătoare”. Apoi s-a dezlegat traista cu legende, zicători, proverbe, glume culese de la localnici, amintiri legate de mărțișor, de primăvară. S-au cântat cântece de șezătoare și, desigur, s-a muncit ca la șezătoare. Participantele au venit fiecare cu lucrarea ei începută acasă și bineînțeles terminată la șezătoare. La sfârșitul ședinței fiecare participantă a demonstrat lucrarea confectionată și a relatat despre destinația ei. Am încheiat șezătoarea cu un cântec de voie bună pentru toți cei prezenți. Prin această activitate am dorit să aducem primăvara cu veselele ei ghidușii în sufletele tuturor.

Biblioteca a găzduit expoziții de mileuri confectionate de Ecaterina

Velicoglo și Ecaterina Ciobanu, expoziție de mărțișoare vernisată de Maria Velicoglo precum și a improvizat un colț de Casa Mare a neamului expusă de Muzeul de Istorie și Etnografie a satului Borogani.

Atmosfera creată a fost un motiv întemeiat pentru a uita de perioada în care trăim și ne-am transferat în cea a copilăriei noastre și a timereții buneilor. Am conștientizat cât de boala suntem și cât de recunoscători ar trebui să le fim.

Participante la această șezătoare au fost doamnele clubului de femei „Borogăneanca”, club recent format în cadrul bibliotecii, din care fac parte doamne – pensionare, copii, Tânără generație.

La realizarea acestei activități ca parteneri au fost lucrătorii Muzeului de Istorie și Etnografie a satului Borogani, care au contribuit atât cu expoziții cât și cu participare personală.

LUCIA BOTNARIUC, șefa BP Terebna

Povești la gura sobei

La început de primăvară în Casa Mare a Neamului nostru intră sfioase, ținându-se de mână două sărbători - gemene, luminoase - datina străveche a Mărțișorului și Ziua de omagiere a Sfâtosului bunic din Humulești – Ion Creangă.

Pe 28 februarie 2017 Biblioteca Publică Terebna a organizat Seminarul raional al bibliotecarilor - șezătoare literar-muzicală cu genericul „Povești la gura sobei”. În ospeție ne-au poposit eroii din poveștile lui Ion Creangă cu aventurile și peripețiile lor cât și din poveștile populare moldovenești, au fost întâmpinați de moderatorii șezătorii Olesea Cimil și Mihai Dicuseară. Fiecare rol interpretat a trecut prin inima și sufletul eroilor – Ileana Cosânzeana – Felicia Botnariuc, Fata babei – Ionela Cazacu, Fata moșneagului – Daniela Tatarciuc, Smărândița – Alexandrina Ciobanu, Nică - Nicolaie Baieș, mama Smaranda - Mirela Ziber, Ivan Turbinca – Mihai Plăcintă, Dănilă Prepeleac și Păcală – Andrian Popa, Harap-Alb și Făt-frumos – Vicensiu Neniță, Tânadală – Vlad Beșliu, cocoșul – Maxim Ziber, soacra – Tatiana Tataru, nuroările - Rodica Spănu, Mirela Ziber, Olesea Cimil, Guguță – Maxim Ziber.

O frumoasă poveste ne-au adus în dar Silvia Ghețu și Daniela Calamaru auzită de la străbunii noștri, iar Biatrica Cojocaru ne-a răscolit sufletul cu o altă frumoasă poveste despre dragostea părintilor ce ne-o poartă o viață întreagă. Cu frumoase cântece interpretate la chitară ne-a fermecat și impresionat până la lacrimi Ecaterina Beșliu. În cadrul șezătorii a fost vernisată expoziția de carte „În lumea poveștilor”, a avut loc concursul „Con-

tinue povestea...”, au fost intonate ghicitorile și poeziile cu haz, cântece de voie bună, care au adus zâmbete pe fața celor prezenți.

Această activitate este o dovdă a faptului că Nică și prietenii săi sunt veșnic vii, trăiesc printre noi și conferă vieții noastre culoare. Atâtă timp cât filele cărților sunt răsfoite și citite cu interes, va exista în lume bunătatea, voia bună, optimizmul și sinceritatea. Activitatea a durat o singură oră, dar de sfatul ce l-am preluat în urma activității vom ține cont o viață întreagă.

Astăzi, BP Terebna este implementată în proiectul @Novateca”, tehnologiile informaționale contribuie la desfășurarea serviciilor noi de bibliotecă cum sănt: atelierul de creație „În lumea frumosului”, lucrările ne-a ajutat la amenajarea sălii de festivități, iar Clubul copiilor „Povestea lunii – povestea lunii” – dezvoltă cititorului pasiunea pentru lectură.

Prezentă la seminar dna Angela Bazatin – SDC Edineț și-a expus o

părere bună despre desfășurarea seminariului, a menționat valoarea cărții și lecturii în viața fiecăruia din noi și educarea tinerii generații prin titlul poveștilor.

La finalul șezătorii împreună cu dl primar Vitalii Vicol i-am menționat pe participanți cu diplome și surpize dulci.

La orice vârstă omul este o ființă, care se hrănește spiritual cu Povești. De aceia avuția poveștilor, pe care au strâns-o oamenii din casă în casă, din secol în secol, fie în vorbă, fie în scris, a depășit celelalte avuții omenești.

Deschideți cartea! E plină de povăță!
Fiți cititori fideli Bunicului din Humulești,

Iar personajele iubite din povești
Adevărați prieteni sa vă fie-n viață!

Aduc sincere mulțumiri direcților – parteneri din teritoriu pentru colaborare - întregului colectiv al Centrului Comunitar Multifuncțional „Speranța”, Grădiniței de copii „Prichindel”, Căminul Cultural, Administrației Publice Locale, Gimnaziului.

ELENA BEJENARI, șefa BPO Oxentea

SĂNĂTATEA E O COMOARĂ

Ziua mondială a sănătății este marcată, în fiecare an la 7 aprilie, începând din 1950.

La 7 aprilie 2017, Biblioteca publică Oxentea r. Dubasari a organizat activitatea „Sănătatea e o comoară”, prin expoziția de carte, revista bi-

bliografică, expoziția pleantelor, ș.a. Beneficiarii au fost informați despre importanța respectării igienii personale și a locuinței: igiena personală – deprinderi sănătoase din copilărie; igiena mâinilor, igiena orală, igiena corporală, prevenirea gripei, deprin-

derile dăunătoare a fumatului, consumul excesiv de alcool etc. La final ei au primit pleante informative despre protejarea sănătății, Ghidul familiei sanatoase. Prin aceste activități sperăm să avem o generație sănătoasă.

Rubrică îngrăjijată de dr. hab. Anatol Eremia

Destinul cuvintelor ~ 11

Din istoria cuvintelor (3) Pâine, pită, colac.

ANATOL EREMIA

Pâinea este cel mai vechi aliment folosit de oameni, datând din epoci preistorice. Se zice că podusul alimentar a fost descoperit întâmplător, prin amastecul cu apă a boabelor de

al XVI-lea d. Hr., și cu mult mai târziu în Australia. Pe teritoriul SUA grâul se cultivă din anul 1602, iar în Canada din anul 1812.

În general vorbind, civilizația grâului începe din epoca de piatră și tot din această epocă datează și prima pâine de grâu coaptă. Egipenii antici știau să prepare la vreo 30 de varietăți de pâine, lipii, turte. În Asia Mijlocie lipile din aluat nedospit se coceau pe jăratic, pe pietrele încălzite la foc, pe pereții încinși ai cuptoarelor din piatră. Asemenea cuptoare, de formă rotundă, denumite *tonder/tanderi*, se întâlnesc și astăzi la populațiile turcice din țările asiatice. Termenul *tandăr*, preluat probabil din turcă, circulă și în graiuri sudice basarabene ale limbii române, având sensul de „pat de pământ în dosul cupitorului”.

lat. *placenta* „plăcintă, prăjitură”, *turtă* din lat. **turta (torta panis)* „pâine rotundă”, *franzelă* din n. gr. *franzola* „pâine albă de formă lunguiată”, *biscuit* din fr. *biscuit*, *pateu* din fr. *pâté*, *tortă (tort)* din it. *torta* sau germ. *Torte*. Contactelor etnolingvistice cu populațiile slave își datoresc apariția în limba noastră cuvintele: *covrig* din bulg. *ковриг* „pâine mică rotundă”, *colac* din bulg. *колак*, *cozonac* din bulg. *коzonак* (кузунак), *piroșcă* din rus. *пирожок* (pl. *пирожки*). Pe terenul limbii noastre au fost create denumiri: *vârzare*, *lipie*, *prăjitură*, *prăjitel*.

În latină, de la tema verbului *pasco*, -*ere* „a hrăni”, s-au format mai multe derive care au fost moștenite în limba română. Să se compare: lat. *pascha* > rom. *pască*, lat. dim. *pastillus* > rom. *pastilă* „preparat ali-

grâu mărunțite, aluatul obținut mai târziu fiind copt, deja conștient, pe pietrele încinse la foc. Cuvântul ne-a rămas moștenire de la romani. În latină etimonul său *panis* a fost creat pe baza verbului *pasco*, -*ere*, care însemna „a mâncă, a se hrăni”. Cuvântul e cu adevărat vechi, însă nu e mai vechi decât însăși pâinea. Pâinea există de când grâul, iar grâul de când lumea.

Se presupune că grâul, această plantă a plantelor, creștea spontan în regiunile calde ale globului pământesc, cu mult înainte de perioada glaciațiunii pe continentul european. A început să se cultive însă acum 7-8 mii de ani în Asia și mai târziu de acum în Europa. De aici s-a extins în Africa prin anii 4000 î. Hr., apoi pe continentului Americii, tocmai în sec.

Preparatele făinoase cu drojdie și-au făcut apariția mai întâi în Egipt, pe la mijlocul mileniului II î. Hr., iar după aceea în Grecia și Roma. Toate popoarele lumii mănâncă astăzi pâine, fiecare creând pe parcursul istoriei diferite opturi făinoase. În Spania se fabrică peste 300 de varietăți de pâine, în Germania – peste 500, iar în Mexic – până la 1000 de tipuri de pâine. În Franță se prețuiește pâinea cu coajă crocantă și cu goluri mari în interior. Vestita pizza italiană este gătită cu ulei de măslini, cu cașcaval, cu carne sau cu legume și cu ierburi aromatice.

Din latină și greacă ne-au venit, în mod direct sau prin intermediul altor limbi, multe cuvinte ce denumesc diverse produse făinoase: *plăcintă* din

mentar de forma unei bomboane”, lat. *pastio*, -*onis* > rom. *pășune*, lat. *pastor* > rom. *păstor*. În limba română *pâine* mai are și sensurile „cereale, recoltă de cereale”, „hrană pentru trai; existență”, „agoniseală, avuție”, „funcție, slujbă”.

Vechi, foarte vechi în limba noastră, este și cuvântul *pită* (pop. *chtă*), folosit cu același înțeles de „pâine”, preluat dintr-o limbă sud-slavă, dar cu rădăcini în străvechea indo-europeană. Îl regăsim și în alte idiomi europene actuale (greacă, albaneză, italiană, spaniolă). În română a dezvoltat seria de derive: *pitușcă* „pânicuță”, *pitar* „brutar”, *pităriță* „brutăriță”, *pitărie* „brutărie”. În vechea societate *marele pitar* era boierul de divan însărcinat cu aprovizionarea curții

domnești și a oștirii cu pâine. În subordinea lui se aflau mai mulți pitărei.

Termenul *pâine* e folosit frecvent în locuțuni și expresii românești: *a mâncă pâine și sare cu cineva* „a împărți cu cineva binele și răul”, *a întâmpina pe cineva cu pâine și sare* „a întâmpina pe cineva cu deosebită cinste”, *a avea pâinea și cuțitul în mâna* „a avea la îndămână toată puterea”, *a fi în pâine* „a avea o slujbă bună”, *a mâncă pâinea degeaba* „a fi nefolositor”, *a pune în pâine pe cineva* „a face cuiva rost de slujbă”. Din familia cuvântului *pâine* fac parte derivatele *pânică*, *pânicuță*, *pânișoară*, *pâniță*.

Din *panis*, cu prefixul *co-*, a rezultat în latina târzie cuvântul *companio*, *-onis* „tovarășie”, de la care provine fr. *compagnon* „tovarăș, camarad”, acesta dând naștere apoi termenului fr. *compagnie* „tovărășie, asociație, societate”, „companie de soldați”, cuvinte împrumutate apoi în limba noastră cu formele *companion* și *companie*. Obiectul împeltit din nuiele, pe care noi îl numim *paner*, la romani era folosit doar la transportarea sau păstrarea pâinii. Astăzi, după cum se știe, panerul are o întrebunțare mult mai largă. Iată și o serie de alte cuvinte legate, într-un fel sau altul, de noțiunea „pâine”: *panifica*, *panificabil*, *panificare*, *panificație*.

Pâine, cuvânt de rară semnificație, cu sonoritate de vers și poezie. Pâinea este cel mai de preț dar al naturii, sfînit însă de plugar prin grija și muncă, prin dragostea sa față de glie. Pâinea e bunul material și spiritual păstrat de la strămoși. *Am nevoie de pâine – Vin la el: la plugăr. Am nevoie de bunătate – Vin la el: la plugăr. Am nevoie de cântece bătrâne – Vin la el: la plugăr. De dârzenie, de sănătate – Vin la el: la plugăr.* Astfel își destăinuie crezul artistic poetul Grigore Vieru. Cu pâine și sare întâmpinăm pe cei mai scumpi oaspeți. Despre omul bun spunem că este *bun ca pâinea cea caldă*. Un lucru, dacă e lucru bun, zicem că este *căutat (sau se vinde) ca pâinea*.

Pâine și pace! Pâine, pace și sănătate! Si numaidecât – La anul și la mulți ani! Pâinea este ceea ce și-au dorit-o oamenii întotdeauna și dintotdeauna. *Pâine* este cuvântul cu strălucire de aur, simbolizând bogăția țării și fericirea omului. Pâinea este eterna bucurie a vieții noastre.

EUGENIA CAZACU, șeful Căminului cultural Valea Rusului, r. Fălești

O, mamă, dulce mamă...

Primăvara a sosit, așteptată de mic și mare, cu triluri de păsărele, mărțișoare la piept și cu sărbătoarea cea mai semnificativă, pentru cea mai scumpă făptură, unică și irepetabilă, izvor primordial de viață și frumusețe – Mama.

O, mamă, dulce mamă..., repetăm în fiecare prag de primăvară pe lungi poteci de dor și de visare. În dulcele stil clasic, această repetare răsună ca un imn, ca un copleșitor respect și nerămuțită dragoste pentru acea care ne-a stat de veghe la leagăn, care ne-a luminat și continuă să ne călăzească și să ne lumineze cărările destinului.

„O, mamă, dulce mama” – acesta a fost genericul sărbătorii organizate în ziua de 5 martie 2017, în Căminul cultural din s. Valea Rusului, r. Fălești, dedicată Zilei Internaționale a Femeiei – 8 Martie. Această zi e o sărbătoare de suflet pentru toate doamnele și domnișoarele.

La această sărbătoare au dat dovadă de multă ingeniozitate și mult curaj soliștii formație folclorică „Văleancă” - Veronica Bucliș și Galina Chiciuc acompaniate de acordeonistul Iurie Cheptea. A creat o bună dispoziție tuturor spectatorilor, dansul țigănesc, membrii grupului de dansatori fiind copiii ce au îndrăgit arta

dansului: Sorina Popa, Sebastian Bodiu, Nicoleta Popovici, Lilian Popa, Cristina Rotaru, Denis Popovici, Valeria Tipă, Foca Pleșca.

Spectatorii au rămas plăcut surprinși de piesa umoristică „Eu pot să fiu enigmatică, modernă și indulgentă”, autor Eugenia Cazacu și prezentată de actorii amatori de la Căminul cultural Valea Rusului – Lilia Popa, Areata Popa, Nălea Lungu, Galina Chiciuc, Eugenia Cazacu. Într-un decor tradițional țărănesc, actrițele au îmbrăcat cu drag străiele portului popular și au readus în fața publicului glume, întâmplări hazlii din viață, au interpretat cântece de glumă și desigur când în scenă e haz și voie bună lumea se vesel este și lucrul sporește, aşa zice o vorbă din bătrâni.

Frumos și uman gest la această sărbătoare a fost din partea primăriei și a lucrătorilor de cultură – cadouri participantele la activitate și mulțumiri pentru străduință, amabilitatea de a participa în cadrul acestui spectacol. Fie ca favoritul talentului să le însuflețească și să le lumineze drumul vieții și această zi de neuitat să aprindă în sufletul și inima lor lumină, fericire, respect, curaj, sinceritate.

Femeielor, sunteți strălucirea soarelui, răcoarea diminetilor și zâmbetul florilor!

NICOLAE BULAT, Muzeul de Istorie și Etnografie Soroca

Cine mai știe că Dumitru Iov a fost ...?

Dimitrie Iov (1888-1959)

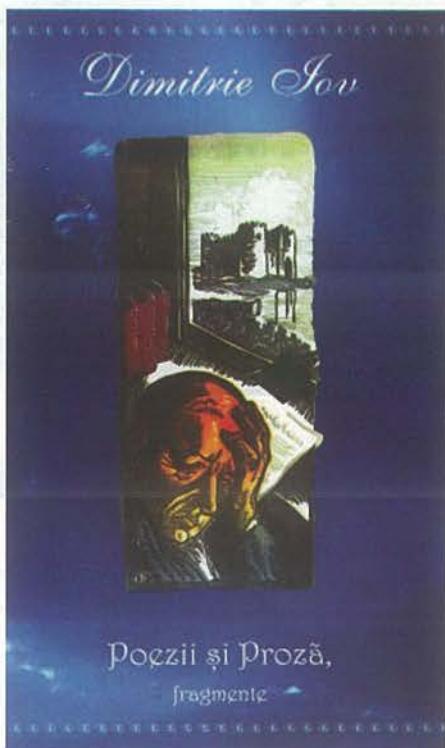
Dumitru Iov și Tânăra sa soție Aglae au sosit la Soroca în una din însoritele zile de vară urmând vechiul drum „Calea Bălților”.

Cu „hi Mălina... ștea Puica...”, înhamate la faeton, străbați drumul ce duce spre Rădulenii, unde ești nevoie să mănânci colacii părintelui Stratan, sau să te încălzești din samovarul proprietarului Meleghi. A doua zi începi calvarul pe drumurile brăzdate, coborând anevoios pe șesul Dubnei și-a Parcanilor și chinuindu-te la dealul lung al Voloavelor. Așa ajungi la Soroca – „Sinaia Basarabiei”.

Cucerîți de frumoasele peisaje ale ținutului Soroca, drumeții cobraără spre lunca Nistrului.

„Venind dinspre Bălți, pe șoseaua Oituzului, o panoramă minunată se deschide ochilor. De sus orașul se vede ca-n palmă, cu piata din mijloc străjuită de statuia Generalului Poetaș, - cu Cetatea lui Ștefan Voievod, cu Nistrul care încinge ca un brâu de argint. În stânga, făcând una cu orașul, într-o oază de verdeață, satul Bujărăuca pe deasupra căruia se vede, în limpezimi de zări, la 12 km orașul Iampol, în Ucraina, iar peste Nistru, satul Țichinovca după care se întinde șesul ucrainean. Deasupra acestei aşezări plutește o maramă de soare care s-agăță pe creștetele verzi de copaci, îmbrobodindu-le. E o vrajă care cuprinde pe călătorul ce coboară în oraș prin ulița „boerească”, adică „țigănească” (D. Iov „Priveliști basarabene”).

Dumitru Iov a descoperit un oraș de graniță, unde viața se scurge lent,

ca o apă de șes. Aceiași oameni, zilnic, același preocupări. Monoton, între cofetăria Tumanov și Piața Unirii, - între „Capșa și Palat” – plimbări.

La 1919, Dumitru Iov, deja cunoscut în cercurile literare din țară, se asează cu traiul la Soroca, pentru a contribui personal da și cu ajutorul multora la propășirea neamului românesc din Basarabia. La sosire Dumitru Iov este desemnat prim director al Teatrului de Propagandă din Basarabia, iar Aglae este aleasă președinta Societății de Cruce Roșie din Soroca.

Dumitru Iov s-a născut la 22 martie 1888, în satul Uriceni, comuna Flămânci. După școala primară din Flămânci urmează la 1899-1907 Cursele Școlii Superioare de Comerț din Iași. Lucrează contabil, funcționar bancar.

La 1910 debutează cu versuri și proză la „Universul literar”, publică în revista „Freamăt” din Tecuci. La 1912 – 14(?) trăiește o imensă poveste de dragoste cu o frumoasă basarabeancă, Liuba, a cărei moarte, chiar în ziua logodnei, îi provoacă cădere părului. O va evoca toată viața în ciclul de sonete „Carte poștală”.

De ce Dumitru Iov a venit anume la Soroca și nu în oricare localitate din Basarabia? Oare nu cumva Liu-

ba, dragostea lui ne-țărmuită, era din frumosul oraș din lunca Nistrului, din „Sinaia Basarabiei?”!

A publicat foarte mult în zeci de publicații din țară cu pseudonimul D. Liuba, D. Pădure, D. Teodor Pădure sau Vladimir Secară, precum Sfatul Țării, Adevărul Universul Basarabia de Sus, Convorbiri literare, România literară, etc.

Fiind implicat o vreme în politică (Partidul Popular a mareșalului A. Averescu) a fost de două ori prefect de Soroca, la 1921 și 1926. La 1931-senator de Soroca. În perioada anilor 20 înfințează și conduce mai multe publicații: Basarabia de Sus, Renașterea Moldovei. Lucrează foarte mult. Poezie, Proză. Călătoare. Străbate în lung și lat Basarabia, de unde așterne pe hârtie priveliști, caractere, întâmplări.

În călătoriile sale prin județul Soroca a întâlnit oameni de o rară frumusețe sufletească, buni la inimă, primitori, cum mai rar găsești prin alte părți ale țării.

- Ce frumoasă este Basarabia noastră, aici la malul Nistrului, ca și la malul Prutului, ca pretutindeni, la Dunăre sau spre livezile Hotinului, pe întinsul Bugeacului sau în preajma cetăților ce o străjuesc („Priveliști basarabene”).

- Părăsind o clipă drumurile, afirm că nicăieri în țara românească nu întâlnesci oameni ospitalieri ca-n Basarabia. Nu ti-e permis să ieși dintr-o casă de basarabean,oricât de nevoie ar fi, cu stomacul gol și gâtlejul neudat. Acel „ia mă rog să luăți ceva” se transformă într-un ospăt, ce în obiceiul basarabeanului nostru înseamnă „măcar un ceai”. Abia fumezi „o papirosă” și samovarul e gata. E adus și așezat pe masa mare. Prin căpăcelul deschis, aburii fumegă și řuieră încet, ca o muzicuță. Ș-apoi pe masă iau loc: mezeluri fel de fel, mușchiuleț de porc, brânzeturi și măslini, „paștet” de pasăre sau de epure, un anumit văsușor cu unt, chisele cu dulceață de coarne, cireșe amare, „măline și miere de albine, și ceea ce nu poate lipsi, „siliotca”, scrumbii grase în farfurii lungărețe, înconjurate de rotocoale de ceapă. Înainte de a începe ceaiul, datoria te

silește să iei mai multe „stăcănele” cu rachiul, care, de fapt nu pot suporta diminutivul de stăcănele pentru că sunt pahare mari cu rachiul, preparat fie cu diferite mirodenii, fie acea „zubrovca” ce trece de 75 grade și e numită astfel după firul de iarbă ce-i dă parfumul și tăria.

Această așezare gastrică se chină să „măcar un ceai” și formează interiorul pitoresc al unei gospodării basarabene (Priveliști basarabene).

Odată cu ocuparea Basarabiei de URSS, Dumitru Iov se refugiază la București. Pe la mijlocul lui iulie 1940, rătăcind pe străzile Bucureștilor, vede într-o curte un minunat preș țărănesc pus la uscat, țot procurat din mult pătimita Basarabie, care îi inspiră una dintre cele mai minunate poezii, plină de un ocean de emoții. Aproape dintr-o răsuflare se aşterne pe coala de hârtie minunata poezie „**Covor basarabean**”, aproape imn, aproape odă:

Ce mâini de țărancă
Ti-au înflorit urzeala trandafirii
Și te-au țesut, ca să te calce mirii
Cum o strigau? Marie Ancă?

Cunoscând bine viața basarabenilor noastre, truda lor de zi și până seara târziu, liric autorul scrie:

Eu parcă văd o frunte cum asudă
Obrajii aburiți ca niște pâini!
Aș vrea ca să sărut acele mâni,
Ce te-au înflorit cu dragoste și trudă.

Cu o explozie de emoții încadrate în rama tristeții se aştern pe coală ultimele cuvinte:

În clitul, sub icoane, ce-adună anii
Din truda degetelor de mărgean?
Că-ci zestrea-i fost și te-au furat dușmanii,

Frumosule covor basarabean.
În timp ce poezia, publicată în mai multe ziară bucureștene, cucerește inimile și sufletele cititorilor, Dumitru Iov retrăs la Bușteni, pe Valea Prahovei, plin de febra creației, aşterne pe hârtie noi și noi strofe, ce

se vor contura într-un ciclu de versuri „Lacrimi pentru Basarabia”, primul din volumul „Covor basarabean”

La 8 octombrie 1940 scriitorul Al. Brătescu-Voineschi scria în unul din marea ziare din București: „Citiți, vă rog, și recitați această minunată poezie: Covor basarabean. Ah! Ce dumnezeiesc de nobil rol a dat Dumnezeu poetilor, ca din durerea lor, din sfâșierile lor sufletești, să poată face cântece pentru alții. Refugiat din Basarabia (D. Iov) cu sufletul încărcat de obidă, rătăcește acum pe ulițele Bucureștilor și iată că preface chinuitoarea lui sfâșiere în cântec pentru alții, în poezie pe care n-o poți citi cu voce tare, pentru că te îneacă plânsul, poezie care merită să figureze în toate antologiile noastre viitoare și pe care o vor învăța de aici în acolo pe din afară toți copiii neamului nostru”.

După ciclul „Lacrimi pentru Basarabia” vor urma și altele: „Icoane”, „Drum spre dreptate”, „Urme vechi”, „Liniște și zbucium”. Din mulțimea de versuri o bună parte sunt dedicate orașului înădrăgit: „Răvaș pentru Soroca”, „Soroca azi...”, „Cerdacul meu de la Soroca”, „Primăvara la Soroca”, „Au înflorit castanii la Soroca”...

Au înflorit castanii la Soroca,
Pe strada mea au înflorit castanii
Și-n liniștea ce plâng din podgorii
Sub umbra lor se plimbă azi dușmanii ...

Poezia „**Voroava**” a fost scrisă la Bușteni la 21 august 1940 și după cum spune scriitorul Gabi Gombos în „Fericire pe margini de prăpastie”, poezia „se dovedește a fi nu doar una din cele mai naționaliste și înălțătoare creații lirice din volumul „Covor basarabean” ci și una cu puternice semnificații transmise peste decenii, veacuri, milenii, până în zilele noastre”.

Cu crucea și cu paloșul în mâna Cel care-n veacuri a răzbit streinul, Văntreb Io Stefan Voevod ot Putna: Hatmanii mei, au unde ni-i Hotinul?

Io care-n patruzeci și șapte lupte Am pus cu voi acestei țări temeul, Văntreb Io Stefan Voevod ot Putna: Mazilii mei, au unde ni-i Orheiul? Curs'a săngele în râuri până când Am întărit hotarele, ca roca. Văntreb Io Stefan Voevod ot Putna: Răzeșii mei, au unde ni-i Soroca? Prin vitejie am rămas Cel Mare Așa cum scrie'n Letopiseș slova. Văntreb Io Stefan Voevod ot Putna: Urmașii mei, au unde ni-i Moldova? Urmașii mei! ... De nu sunteți voi vrednici,

Voiu deștepta pe Tăutu, pe Duma, Pe Boldur, pe Mohilă, pe Țuțora, Pe toți acei ce-avură'n leaturi rost Si spre rușinea voastră tuturora, Voiu întregi cu ei Moldova cum a fost ...

Si după 1940, Dumitru Iov este poetul și prozatorul care mereu a cântat Basarabia, inclusiv și Soroca lui dragă.

În timpul războiului (1941-1944) Dumitru Iov a fost directorul teatrului Național din Iași, iar mai apoi,... mai apoi comuniștii români cu ajutorul URSS au luat Tara.

Despre perioada de după război, încolțit de sărăcie și nevoi, cu tot mai puțin prieteni și mulți „tovarăși” cel pândeau din toate părțile, după o următoare boală, marele intelectual Iov scria fine sale de la Flămânci: „N-am dureri, dar simt că mă sting ca un opaiț în care se isprăvește grăsimea”.

La 10 noiembrie 1956, Dumitru Iov alături de mai mulți intelectuali români din București vor fi arestați de regimul comunist.. A fost învinuit și condamnat de regimul comunist român pentru delictul de agitație politică, pentru că a scris versurile pentru imnul „Marșul dezrobirii”, a citit poeziile „Moldova-Moldova” și „Urâtă hartă are țara mea”, compuse de el. Așa va ajunge la închisoarea Gherla unde s-a și stins de chinuri și boală ca un opaiț în bătaia vântului!

Urâtă hartă are țara mea
Cum au sluțit-o grelele urgii...
Privirea tot de lacrimi plină mi-i
De câte ori mă uit la ea.
Cetățean de onoare al raionului
Soroca. Postmortem

Vine peste vremuri la noi, vorbindu-ne prin opera marelui maestru al condeiului, care la dat Flămâncii și Soroca:

- Cine vrea să cunoască Soroca sub un farmec fără pereche, să po-

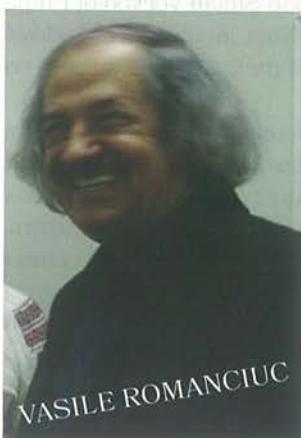
tească în Mai. Nu cunosc ținut care să adăpostească mai multe privighetori ca Soroca...

Deodată, în amurgirea de Mai, dintr-o livadă se destramă șiragul fermecat din gușușita unei privighetori. Trebuie să fie aici, aproape, în vie la Jivov, în părul aprins cu mii de lumânări de muguri, sau dincoace, în livada lui Dopolini, în zarzărul clăbucit și luminos. De unde răspunde alta. Sunt numai două la început, două care, pe

semne, în preajma nopții, îndatorirea să fie premergătoarele concertului. După trei strigări, un șuer sfârâmat, din toate părțile răsar cântări vrăjite. Din vii, din livezi, din tufele de liliac, de pe stânci, din oraș de la Nistru, de pretutindeni, privighetorile înaltă cântecelor lor de dragoste. Iar sorocenii, sub tainele cernite ale nopții, până târziu ascultă, mândri de orașul în care primăvara adună cântăreții cei mai aleși (D. Iov, Priveliști basarabene).

ELENA GRITCO, bibliotecară Biblioteca pentru copii Drochia

2017 – Anul Vasile Romanciuc la Biblioteca copii Drochia

Vasile Romanciuc este cunoscut ca unul dintre cei mai reprezentativi poeti basarabeni contemporani, care prin creația sa a luptat pentru declararea limbii române drept limba oficială de stat, revenirea acasă a scrisului latin, arborarea oficială a Tricolorului ca drapel național. Alăturându-se unor aşa personalități ca Grigore Vieru, actorul Ion Ungureanu, regizorul Emil Loteanu ei au devenit vârf de lance în lupta pentru revenirea spiritualitatea românească, pregătind societatea pentru evenimentele din 1989. În creația sa poetul cântă valorile naționale, neamul românesc, limba maternă, strămoșii și plaiul natal.

Opera lui s-a bucurat permanent de cititori, poezile sale însoțindu-i mai întâi la matinee în grădinițe, apoi în manualele școlare, îndemnându-i mereu pe copii la carte, la muncă, dar și dezvăluindu-le farmecul slovei materne, frumuseței plaiului, crescând împreună generații de patrioți și iubitori ai națiunii.

Din aceste motive și nu numai, în urma unui sondaj printre cititorii săi, Biblioteca copii Drochia a hotărât să declare anul 2017 – Anul Vasile Romanciuc, dat fiind faptul că poetul își serbează anul acesta și frumosul jubileu de 70 de ani.

Lansarea anului a avut loc recent în incinta biblioteci, unde cei mai activi cititori ai săi au avut plăcuta ocazie de a se întâlni cu maestrul V. Romanciuc. Activitatea s-a transformat într-o adevărată sărbătoare a cuvântului, fiind condimentată cu cele mai frumoase poezii ale poetului în recitarea copiilor – elevii claselor a IV-a de la Gimnaziul „I. Creangă” s. Țarigrad și a IV-b a LT „Ștefan cel Mare”, or. Drochia, care au poposit aici însoțitori de învățătoarelor lor doamnele Emilia Turcan și Rodica Golban. Ei au recitat, dar și au cântat mai multe piese muzicale pe versurile lui,

fiind ajutați de către profesorul de muzică de la Gimnaziul „Ion Creangă”, s. Țarigrad dl Soțchi Iurie.

Copiii i-au adus cu sine pe unii din părinți și frații lor mai mici – un grup de copii de la grădinița „Florile dalbe” din oraș care au ținut să se prezinte și ei cu un mic, dar destul de original dar – ilustrarea poezilor „Ursul”, „Bradul”, „Omul de zăpadă”, „Cocoșul” prin confecționarea eroilor poezilor enumerate din diferite materiale.

Culmea evenimentului a fost dialogul cu Vasile Romanciuc. Atâtea întrebări au fost – una mai interesantă și mai haioasă de cât alta! Curiozitatea copiilor nu are margini.

„Anul Vasile Romanciuc” și-a luat startul la Drochia. Fiind ghidați de colectivul de colaboratori ai bibliotecii, copiii vor participa timp de un an de zile la diferite activități, care îi vor ajuta să cunoască mai bine versul poetului. Acestea vor fi expoziție de desene la opera sa, cântece pe versurile maestrului, întâlniri de suflet cu prietenii și colegii săi de artă, recitaluri de poezie, ore vesele. Suntem convinși că ele îi vor împrieteni și mai mult pe copii între ei, îi vor face mai sensibili față de tot ce-i înconjoară, îi vor ajuta să-și dezvolte creativitatea, dar și vor deveni adevărați nepoți ai lui Ștefan cel Mare, ai întregii Națiuni Române.

Veta Ghimpă Munteanu în dialog cu

Veta Ghimpă Munteanu: Trebuie să recunosc, stimate Ștefan Petrache, că îmi doream demult un dialog cu Dumneavastră, dar nu îndrăzneam să mă apropii, fiindcă îmi dădeam seama de unicitatea artistului și Omului Ștefan Petrache.

Ștefan Petrache: Ion-Luca Caragiale spunea: – Mersi pentru considerațione. Cred că sunteți prea bună cu mine și în zadar nu ați îndrăznit, dat fiind că eu am avut mereu și mai am o atitudine specială față de ziariști, față de muzicienii – ziariști și mai ales pentru colaboratorii Naționalului. Aceasta pentru că voi munciți, munciți cu adevărat. Și apoi, mie îmi mai plac și femeile frumoase. (Râde).

V.Gh.M.: Mulțumesc. Mă gândeam la ținuta Dumneavastră selectă și la nivelul profesionist...

Șt. P.: Eu am două calități – sau mușc rău de tot, sau iubesc cu desăvârșire.

V.Gh.M.: Veniți din generația când practic din fașă erau mutilate aripile celor care nutreau gânduri despre conștiința națională, despre limba țării... Cu toate acestea ați fost o generație de aur la acest capitol. Cum ați reușit să răzbîti, să izbutiți?

Șt. P.: Noi eram ca o iarba sălbatică. Numai o plantă sălbatică răzbate prin asfalt.

V.Gh.M.: Metaforic vorbind...

Șt. P.: Dar aşa a fost. Pentru că atunci când mă gândesc la mine, constat că practic am crescut sub gard, aşa, la marginea drumului... Acolo m-am educat, acolo am ascultat, acolo am deprins... Aşa a vrut Domnul. Probabil, pe atunci erau încă mulți îngerii păzitori pe pământ.

V.Gh.M.: Astăzi nu mai sunt?

Șt. P.: Pentru mine simt că mai sunt. Eu am avut noroc, ca și alții din generația mea. Fusese deschisă o școală de muzică specializată, pe timpul lui Ivan Bodiu, care avea 2 fete, care se ocupau cu muzica. El a dispus și tot guvernul o vară întreagă să ocupe de selecționarea cadrelor didactice. Am avut noroc de cei mai performanți pedagogi dintre cei care existau atunci, cu studii la Sorbona, la București. Aveau un stil anume de a predă, noi eram prieteni cu pedagogii noștri, un stil aparte de a comunica cu acei copilași micuți, prostuți, pe care îi răbdau. În minte, aveam o profesoră (evreică) cu studii la

ȘTEFAN PETRACHE

București, ne preda limba și literatura (moldovenească pe atunci) și ne zicea: - Fiți atenți, compartmentul Verb, este, probabil, cel mai complicat în limba moldovenească și dacă aveți dubii sau greșești ceva, reveniți la *sfânta sfintelor* (expresia îi aparține) și infinitivul verbului ne spune - a fi, nu a fu. Repet: noi am avut un noroc extraordinar cu astfel de pedagogi. Fizica o parcurgeam cu Eresta Penhasovna, cu studii făcute la Paris, franțuoaică la fel era cu studii la Paris. Datorită acestui conglomerat de genii - pedagogi am răzbătut în viață pentru că și ei ne iubeau foarte mult.

V.Gh. M: După ce v-ați afirmat în lumea artistică, v-ați mai întâlnit cu acești pedagogi?

Șt. P.: Primii doi-trei ani, da, apoi ei au început să ne părăsească. În 1956, deci, am fost selectat și adus la această școală, unde învățau toți copiii celor din Guvern. În sat îmi spuneau: - ce ți-a trebuit ție muzica asta, te făceai un tractorist sau un combainer și trăiai omenește. Pe atunci eram mic și nu înțelegeam, că nu eu, soarta hotărâse pentru mine.

V.Gh.M.: Un Ștefan Petrache se naște la nu știi câte mii de tractoriști și combaineri. Dar să ne întoarcem la copilăria D-voastră, la mediul de internat în care ați crescut: - cum, Dumnezeule, ați reușit să păstrați o limbă românească atât de frumoasă, căci pe atunci pe la noi era un cu totul altfel de mediu lingvistic?!

Șt.P.: În primul rând a fost influența mamei mele care vorbea o limbă românească cât de cât corectă. În al doilea rând, urechea mea muzicală. Cu toată săracia de atunci, eu aveam bani grei - după moartea tatălui meu eu primeam 36 de ruble lunar, iar maica mea - 28 de ruble. Din acești bani maică-mea a cumpărat un aparat

de radio *Rodina*. Radio cu baterii, pe care maica-mea l-a târât în spate de la Nisporeni. Stăteam pe Radio Iași de unde am și învățat limba noastră adevărată, românească. Prin anii 1985-1986 am publicat un articol în *Literatura și Arta*, unde scrisam, că limba noastră seamănă cu un gard neîngrijit, ponosită de toți cui nu-i era lene.

V.Gh.M.: Și tu tuși, Ștefan Petrache a păstrat-o, a vorbit-o altfel decât alții.

Şt.P.: S-a întâmplat pentru că am iubit-o. Mai întâi am simțit-o, apoi pe la 14-15 ani am început să o înțeleag.

V. Gh.M.: Era dificil atunci să rezisti, să fii mai deosebit decât ceilalți, fiindcă imediat erai taxat.

Şt. P.: Din acest motiv eu, probabil, purtam mereu un cucui cât capul, rareori simteam că-i cap.

V.Gh.M.: Nu întâmplător proverbul spune: *Adevărul umblă mereu cu capul sparț*.

Şt.P.: Am avut probleme și la studii, am fost și exmatriculat, și blamat, și alungat... era de groază... Aveam un pedagog de limba și literatura moldovenească. La o lecție a scăpat cuvântul *sâlcă*, iar eu m-am ridicat și față de toată clasa l-am corectat, spunându-i că de fapt e, *exil*. Am plecat chiar la bibliotecă și am adus dicționare, să-i demonstreaz.

V.Gh.M.: Era mare îndrăzneală din parte unui puști...

Şt. P.: Așa eram eu, categoric, nu răbdam nimic. După care au început frustrările, Kgb-ul... Eu îl recitam pe Eminescu, în fața clasei, dar nu aşa cum o faceau toți copiii, ci cu atitudine...

V.Gh.M.: Ați visat vreodată să fiți actor?

Şt.P.: Visam eu, dar actor din mine...

V.Gh.M.: După felul cum mi-ați citit câteva catrene din Eminescu, m-ați convins că sunteți și actor.

Şt.P.: Eu nu am avut talent de actor niciodată, am făcut doar un pic de școală la Emil Loteanu. La el fiecare cadru de film este o mică poezie. Loteanu încercase să mă filmeze, eu trebuia să iau rolul ciobănașului Tânăr în „Poienele roșii” și n-a mers... N-a mers odată, n-a mers de două ori și, cum sunt eu din fire, m-am întors și am plecat.

V.Gh.M.: În schimb ați interpretat „Radul mamei” în filmul „Lăutarii”, cu atâtă intensitate, încât am impresia că-ți pot plesni venele ascultându-l...

Şt.P.: A lucrat Loteanu cu mine... Odată, pe când înregistram piesa în studio, Loteanu i-a scos pe toți afară, am rămas doar noi în doi... suprapuneam vocea pe imagine ce se perindau pe ecran. După multă, multă muncă cu maestrul, intrasem foarte bine în rol și, la un moment, am simțit că vreau la veceu... Sa vedeți lucru, Loteanu m-a luat de mâină, m-a dus până la veceu, m-a așteptat, după care imediat m-a întors în studio ca nu cumva să ies din chip...

V.Gh.M.: L-am cunoscut în casa lui Grigore Grigoriu. Acest om vorbea nonstop, avea atâtea de spus, că am impresia că aşa și nu a mai spus tot ce vroia... Din discuțiile cu Grigoriu știi că era foarte dur pe platou.

Şt.P.: Era dur cu toată lumea.

V.Gh.M.: Și D-voastră un caracter tot nu prea moale... nu vă ciocneai?

Şt.P.: U-au! De câte ori... dar cavaleresc. În primul rând el era un intelectual, un om cult, iar eu - un puști care abia făceam primii pași în cultura muzicală și sigur că stăteam cu gura căscată la tot ce face și ce spune. Nu știi prin ce se explică, dar el era mai indulgent cu mine, mai moale, parcă mă lua de fiecare dată din spate, de umere și mă purta cu el.

V.Gh.M.: Dar cum v-a descoperit?

Şt.P.: Valeriu Jereghi adunase vreo 5-6 tineri, printre

care Maria Codreanu, Raisa Ene, soția lui Șurea, eu și alții cu care Loteanu făcea cursuri, ne învăța să vorbim, cum să ne comportăm în scenă...

V.Gh.M.: Când a început să scrie Ștefan Petrache texte pentru cântece?

Şt. P.: Pe la 17-18 ani. Am scris și poezie. Am scris textul la cântecul „Ce-ăși fi fost”...

Îmi pare rău de un alt text pe care l-am scris și a murit... Reproduc din memorie:

Primul strigăt peste lume

Din durerea ta anume s-a-nălțat,

Prima rază de lumină

Din privirea ta senină-am adunat.

De la tine primul cântec,

Rugăciune și descântec am deprins.

Primul răsărit de soare

Tu mi l-ai aprins.

Revin la pragul tău,

Lovit de vânturi grele,

Rostesc numele tău

La bine și la rău.

Tu, mamă,

Ai să rămâi oricând altarul lumii,

Și dorul meu dintâi,

Și-al lumii căpătâi.

Pentr-un prieten vinul,

Pentr-un dușman veninul l-ai păstrat,

Pentru-un păcat iertarea,

Pentru lacrimi alinarea

Tu mi-ai dat.

V.Gh.M.: Ați avut un respect aparte pentru mama?

Şt.P.: Sigur.

V.Gh.M.: Și atunci când învățați la Chișinău, nu o judecați pentru faptul că nu era alături?

Şt.P.: A fost o dorință a ei ca să mă vadă cu carte. Maica mea în condițiile de atunci, cu drumuri grele, cu un geamantan mare, greu și jerpelit postat pe un harag, aburcat în spate venea la mine la Chișinău. Venea din satul Vânători, Nisporeni, trecând prin Ciutești, Seliște până ajungea la șosea pe niște drumuri oribile, pline de borți ca să prindă o mașină de ocazie. În geamantanul cela punea nuci, o bucătică de slănică, mere domnești, pâine de cuptor... și când tăbăram deasupra lui vreo 20-30 de puști devoram tot într-o oră.

V.Gh.M.: Aceasta e dragostea și dorul de mamă... Sunt sigură că avea nopti când nu dormea gândindu-se ce face copilașul ei, ce mânâncă, cine îl învelește noaptea...

Dar tata? Spuneați că aveați doar 8 luni când a decedat.

Şt.P.: Înafară de o fotografie, nu am nimic. Era una mică, de pașaport, pe care, mai apoi, mama a mărit-o la un atelier.

V.Gh.M.: Semănați cu el la chip?

Şt.P.: Nu știu.

V.Gh.M.: A plecat acolo să facă un ban?

Şt.P.: Nu, a fost condamnat. Lucra la Toc în colhoz și într-o seară milițianul de sector și Președintele Sovietului sătesc l-au perchezitionat și au ridicat de la el 230 grame de soia. L-au dat în judecată pentru furt. L-au dat 7 ani de pușcărie. Când a fost adus la Chișinău, a venit și mama. Atunci li s-a propus: ori face 7 ani de pușcărie, ori merge voluntar în Dombas la reconstruirea după război a minerelor de cărbune, de acum fără statut de pușcăriu. Și ce era să facă, sigur că a ales să meargă în Dombas. Acolo, în urma unui accident a și murit. Cunosc despre el numai din cele ce-mi povestea mama.

V.Gh.M.: De unde erau de origine părinții D-voastră?

Şt.P.: Tata era din Văniatori, mama din Bălănești, era o rudă mai îndepărțată a scriitorului Grigore Adam. Apoi a crescut în satul Găureni, după care s-a măritat în Văniatori, numele de familie, de fată era Secrieru.

V.Gh.M.: Deci, ati fost unicul copil în familie?

Şt.P.: Unicul. Unicul și, cum zic eu, și acela nebun.

V.Gh.M.: Mai dă Doamne asemenea nebuni! Auzeam multe despre caracterul bătăios al lui Ștefan Petrache și acum îmi dau seama de ce erați așa - trebuie să vă apărați...

Şt.P.: Nu atât să mă apăr pe mine cât să-mi apăr locul sub soare. Nu am avut niciodată frați, surori...

V.Gh.M.: Ați simțit vreodată această lipsă?

Şt.P.: Nu aveam de unde cunoaște această lipsă. Frații lui taică-meu, unchii mei au murit și ei care și pe unde au fost împrăștiati prin matahala ceea de URSS. Îl mai țin minte pe fratele cel mai mic al tatei - Ion. Ne-am întâlnit de vreo câteva ori, a venit special la Chișinău să mă vadă, mi-a mai făcut niște daruri, mi-a mai cumpărat câte ceva și apoi a dispărut... ca mai târziu să afli că a murit. Am o verișoară de la sora mamei.

V.Gh.M.: Să revenim la artistul Ștefan Petrache, care pentru prima dată a obținut statut de artist fiind angajat în formația „Noroc”. Când s-a întâmplat aceasta Dle Ștefan Petrache?

Şt.P.: Colaborarea mea cu „Norocul” a început în 1966, angajat am fost în 1967 ca artist de categoria a treia, cu leafa de 67 de ruble.

V.Gh.M.: Și cum vă descurcați cu o astfel de leafă?

Şt.P.: Cum mă descurcam... Era pe aproape cafeneaua „Nistru”, unde cu 60 de copeici puteai manca pe săturare. Se pregătea acolo foarte gustos și era și ieftin. Pe o săptămână îmi ajungea.

V.Gh.M.: Iar mai apoi?

Şt.P.: Există pe atunci o metodă de remunerare: după trei luni de spectacole veneau și alți bani. Ne revineau cam câte 150 de ruble. Ehei, pentru mine astia erau bani...

V.Gh.M.: Și unde locuați?

Şt.P.: La cămin.

V.Gh.M.: Cum vă părea formația „Noroc” la începuturi?

Şt.P.: Regizorul Petrică Sârbu a fost acela care l-a provocat pe Mihai Dolgan să pună bazele acestui colectiv, care a început cu Dolgan, Rusnac și cu mine. Am fost susținut și de Alexandru Fedico, directorul Filarmonicii de pe atunci, un om foarte principal, înțelept și puternic.

Până a fi angajat în formație, o habă de vreme am dormit în Parcul Soborului. Măturătorii erau cuminți nu-mi dădeau cu mătura în cap, în schimb militienii mă alungau mereu. Am dormit așa în parc până în luna octombrie, după care Iulian Caranfil, care era un fel de paznic la Școala de muzică numărul 2 de lângă Filarmonică, mă ajuta să pătrund prin geam în curtea Filarmonicii, apoi mă ridicam la etajul 2 într-o cameră unde era un pat pentru Petrică Sârbu și altul pentru Mihai Dolgan. Nu știau unde au găsit ei o saltea care încăpea între aceste paturi și pe care dormeam eu. Din când în când mai călcau ei peste mine... Astă se întâmpla până a fi angajat. După angajare mi-a dat loc în cămin, într-o cameră stăteam vreo 5 însăși, dansatori de la „Joc”.

V.Gh.M.: Pe timpuri un astfel de mod de viață era firesc...

Şt.P.: Ne obișnuisem cu răul și lipsa de condiții.

V.Gh.M.: Ține-ți minte primele cântece, cu care v-ați lansat în formația „Noroc”?

Şt.P.: „Nu mai plângă bebi”, piesa lui Mihai Dolgan – „20 de ani”, eu având doar 18. Am cântat această piesă în premieră chiar în ziua când împlineam 18 ani, pe 8 mai 1967.

V.Gh.M.: Publicul nostru de pe atunci era pregătit pentru o astfel de formăție?

Şt.P.: Elita muzicală era pregătită, în rest... Apariția „Norocului” a fost o explozie. În primul rând rock-ul a apărut ca o muzică de protest. Pe atunci se plafonase muzica, cultura, politica... lumea aștepta ceva. Ce anume nu știa, dar aștepta. Noi cântam foarte multă muzică din Occident, muzică de calitate, mai ales în turnee.

V.Gh.M.: Dar cum de vi se permitea?

Şt.P.: Noi modificam programul oficial, în care scriam cu totul altceva, dar de fapt cântam „Beatles”, cântece de peste Prut... eu mult timp am ascuns numele autorul cântecului „Ce te legeni”... și care era Cornel Fugaru.

V.Gh.M.: Și totuși, toate au fost până într-un timp...

Şt.P.: Da, ne-au depistat și ne-au împrăștiat în toate patru zări.

V.Gh.M.: Și atunci când s-a desființat „Norocul”, ce-ați făcut?

Şt.P.: La început ne-am adunat toți la Filarmonica din Cercas, Ucraina. Apoi eu am plecat în Sverdlovsk, unde am concertat vreo 3 luni de zile și am câștigat ceva bani, apoi am plecat în Leningrad unde am fost angajat ca solist în formația „Poiușcie ghitară”. Mi-au dat chiar și o locuință (služebnoe pomeshenie) chiar la 150 metri de bulevardul Nevski.

V.Gh.M.: Și de ce nu ați rămas acolo?

Şt.P.: O, asta-i o istorie mai lungă. Ne pregăteam de un turneu în Germania Democratică și din Berlinul occi-

dental au cerut ca ansamblul „Poiușcie ghitari” să concerteze și acolo 3 zile. Știți cum era pe timpuri, sau de după acele tuturor membrilor și uite aici, săpând mai în adânc, au dat de mine. De fiecare dată când veneau de la Chișinău scrisori cu un conținut urât în ceea ce mă privește, ei luau și-mi dădeau „Premiul comsomolului leninist” și tot așa... Comitetul Central al comsomolului mă apară de aceștia de la noi. Stația și jurnalul „Iunostii” mă invitau la interviuri. Spuneau: - Pusti tvoi idioti pișut, mî cto nibudi pridumaem. M-a chemat la el șeful secției cadre, care bineînțeles era securist, dar era un om foarte cumsecade, și mi-a spus: Ștefancic, am vesti triste pentru tine. Cred că nu vei pleca în Germania și se pare că nici în ansamblul „Poiușcie ghitari” nu vei mai cânta. Întoarce-te acasă și încearcă să ieși din mocirla în care te bagă cei de acolo, mergi să dezlegi nodul gordian.

N-am avut încotro, m-am întors la Chișinău. Apropo, când mă pornisem la Leningrad nu aveam nici un sfanț la suflet și atunci am mers la Eugen Doga și l-am rugat să mă împrumute. El mi-a dat 100 de ruble. Și astăzi când îl văd îi zic: Maestre, ar trebui să-ți întorc banii ceea... și el râde.

Așadar, m-am întors la Chișinău. Fără lucru, fără adăpost, fără bani și asta a durat vreo doi ani. La început m-a pescuit de pe drum Jorj Siminel. Îți mai amintești de el?

V.Gh.M.: Nu l-am cunoscut, dar atâtea am auzit de acest Jorj Siminel!...

Şt.P.: Era un om deosebit. În primul rând avea o bibliotecă de vreo 2000 de titluri, literatură de instruire, istorie universală, clasică și literatură informativă. Acolo am crescut eu binișor, căci el îmi dădea volum de studii pe zi și seara mă întreba ce am citit și ce-am înțeles din cele citite. Eu stam în casa lui ca un frate de cruce, căci eram și un fel de rudă îndepărtată. Jorj era fiul preotului de la Ciuciuleni. Aveam grija de casă, sa fac focul la timp, să țin minte cine a telefonat, cine a fost.

V.Gh.M.: Se spune că foarte multă lume bună se aduna la el în casă. Era un fel de boemă.

Şt.P.: Păi, toată lumea bună se aduna la el. Era un om de o cumsecădenie și de o cultură extraordinară. Era citit, școlit. Și cum ziceam, m-a cules de pe drum - flămând, vai de capul meu. Îmi dădea dimineața 14 copeici pentru un pachet de țigări, în rest eram hrăniti și adăpostiti. Uite așa îmi duceam eu viața. Dar nu mai puteam așa, nu știam ce să fac, unde s-o apuc... mergeam uneori pe stradă și plângeam. De istoria mea aflat Petru Lucinschi, care mă cunoștea, căci de patru ori am fost dat afară din rândurile comsomoliștilor. Când se trezeau, eu nu mai eram comsomolist. Cine l-a dat, măi, afară, întreba Lucinschi, trebuie restabilit, căci trebuie să meargă la concurs. E un om răbdător, cu o înțelepciune aparte, un fel de bărbătoi de felul lui. Din ziua ceea am fost angajat în orchestra simfonică și de estradă a Radioteleviziunii.

V.Gh.M.: Pe atunci se trecea prin sită orice cântec și se cânta mai mult cu tema patriotică, cum acceptați?

Şt.P.: Nici atunci, nici pe urmă și nici acum nu pot cânta cântecul patriotic...

V.Gh.M.: Dar ați cântat, totuși?...

Şt. P.: Nu.

V.Gh.M.: Și nu aveați din cauza aceasta neplăceri?

Şt.P.: Eu nu refuzam, pentru că nici nu mi se propunea.

V.Gh.M.: Câtă ană ați lucrat la Teleradio?

Şt.P.: Am fost angajat în trei rânduri. Prima dată am lucrat până în 1973, când am plecat să organizăm „Orizontul”.

V.Gh.M.: Să înțeleg că ați stat la bazele fondării ansamblului?

Şt.P.: Absolut. Ca hamal, ca electronist... - Tot ceea ce trebuia să fac, făceam.

V.Gh.M.: Oleg Milștein era conducătorul ansamblului?

Şt.P.: Da. Apropo, era un muzician foarte bun și un om minunat. Dumnezeu să-l odihnească.

V.Gh.M.: „Orizontul” era altceva, acolo aveați alte perspective, mergeați mult prin turnee...

Şt.P.: „Orizontul” era pe atunci marcă. Era un brend în URSS. Era interesant să lucrezi cu Milștein, cu el am scris cântecele „Monolog”, „Copilărie”. Apoi, încetul cu încetul, m-am întors la „Noroc” unde am lucrat destul de mult. După care am hotărât că am crescut din haină și trebuie să fac altceva. Și mi-am propus organizarea „Plaiului”.

V.Gh.M.: Formația pe care ați lansat-o era total deosebită, era altceva...

Şt.P.: Era și momentul când se aștepta o schimbare radicală, o schimbare de mentalitate, a gustului publicului... Nu îți imaginezi ce se întâmpla la concertele noastre prin fosta URSS. Deși nu ne înțelegeau limba, prima parte a concertului cu genericul „Pledoarie pentru om”, era doar în limba română. Era clocot în sală. La Moscova am stat o lună de zile. Se formase o echipă de admiratori care mergeau cu noi de la concert la concert, numai să ne mai vadă odată.

V.Gh.M.: Ați ieșit și înafara URSS-ului?

Şt.P.: Mai mult prin unitățile militare din Germania, Polonia, Ungaria. Apoi am mers în Extremul Orient, în Laos, Vietnam cu concerte mai mult sau mai puțin comerciale.

V.Gh.M.: Cum de să-ți întâmplă, că i-ați transmis, apoi, această formație Nadejdei Cepraga?

Şt. P.: Începusem să devinim incomozii, călcam cuiva pe coadă cu texte, cu interpretarea noastră și apoi, un alt moment foarte important, aşa și nu am reușit să asigur material băieții din colectiv. Apărusem nu la timpul potrivit, publicul nu era pregătit pentru asemenea muzică și literatură, conducerea nu era pregătită să audă niște adevăruri pe care le transmitteam din scenă și trebuie să găsim cum se spunea atunci. – *Obiezeanca* în jurul căreia să se vândă biletele și băieții să câștige cât de cât o bucătică de pâine. Eu nu am reușit să fac treaba asta, este vina mea, culpa mea absolută și atunci s-au gândit băieții astia deștepti (nu am să dau nume și nu am să intru în amănunte pentru că nu este frumos și nici bărbătește, nici colegial) să hotărât să luăm pe Cepraga. Și-au ales alt conducător. Când am văzut așa ceva, cu orgoliul și cu felul meu de a fi, nu am putut accepta și am plecat.

V.Gh.M.: Câtă ană i-ați dedicat acestui colectiv?

Şt.P.: Păi, cu tot cu Cepraga – patru ani și ceva.

V.Gh.M.: Și anume după acest caz ați ieșit din arena muzicală?

Şt.P.: Da.

V.Gh.M.: De ce? V-ați simțit jignit sau timpurile care venise va obliga să faceți și altceva?

Şt.P.: M-am pomenit înafara scenei, sărac, fără resurse de existență, pentru că noi rupeam din gura copiilor ca să cumpărăm tehnică, aparataj pentru ansamblu. De noi, aici, nu avea absolut nimeni grija, aşa precum aveau grija de artiștii lor cei din Belarus, Kazahstan, Moscova. Ansamblul nostru era cel mai sărac din toată fosta URSS.

V.Gh.M.: Dar, aparțineți Filarmonicii.

Şt.P.: Ei și? Filarmonica nu ne-a dat nimic, nimic.

V.Gh.M.: Bine, dar procentele și le lua din activitatea concertistică a ansamblului!

Şt.P.: Sigur. Aduceam bani grei în haznaua Filarmonicei, nu mai vorbesc de formația „Noroc”, care acoperea deodată salariile orchestrei simfonice și ale Capelei corale Doina... și cum vă ziceam, m-am trezit lipit pământului, cu față de măritat... Slavă Domnului că la indicația lui Grigore Erimei, care a făcut atâtă bine pentru artiști, ne-au dat un apartament de vreo 40 metri pătrați. Dar unde soția și fiica se băteau să sold în sold la bucătărie. și atunci, parcă Dumnezeu m-a îndrumat, m-am apucat de altceva.

V.Gh.M.: Și care nu avea nici o legătură cu tot ce ați făcut până atunci.

Şt.P.: În 92 am dat în exploatare o casă pe Vlaicu Pârcălab. Era prima firmă particulară de construcții.

V.Gh.M.: De unde această idee cu construcțiile? E adevărat, se vorbea despre D-voastră că sunteți pricinut la multe...

Şt.P.: Alexandru Fedico, Dumnezeu să-l odihnească, spunea: Petracă arde pe ce pune mâna.

V.Gh.M.: Dar de ce ați ales anume construcția, nu târguială sau altceva?...

Şt.P.: Pe mine întotdeauna m-a dezgustat piața. Am încercat să fac și import și export de mobilă, dar dacă nu-ți stă înima - nu poți face ceva bun. Cu construcția a fost altfel. Aveam niște ingineri talentați și eu aveam niște idei... dar trebuie să am personal licențiat... și atunci m-am pus cu burta pe carte, că ajunsesem că din inginerii șefi ai proiectelor nu toți își permitteau să vorbească cu mine la *per tu*.

V.Gh.M.: Pe la ce vârstă vi se întâmplă acest lucru?

Şt.P.: Pe la vreo 40 de ani.

V.Gh.M.: Practic, v-ați luat viața de coarne.

Şt.P.: Păi, trebuie să o fac, eu îs bărbat sau ce naiba.

V.Gh.M.: Da, dar nu toți bărbații o fac.

Şt.P.: Asta e treaba lor. În orice caz, eu am reușit să asigur cu o bucată de pâine și copiii și nepoții.

V.Gh.M.: Bărbați ca cei din generația D-voastră, acum sunt mai puțini.

Şt.P.: Și voi, femeile, purtați vina. Ea nu știe, sărmana, să meargă copacel pe cărărușă, ea dă cu nasul ba de gardul din stânga, ba de cel din dreapta. Ba îi bârbiți, îi faceți în tot felul, ba îi alintăți. Și o atitudine, și alta i-a adus unde au ajuns.

V.Gh.M.: Revenim la tema femeilor, căci avem a discuta și la acest subiect. Vreau să vă mai întreb, dacă în acea perioadă când vă dedicaseți totalmente altei profesii, nu vă rodea dorul de cântec?

Şt.P.: M-a ros, dar nu toată perioada. Primii vreo doi ani de zile, dar mă încuiam la bucătărie cu chitară în mână, mai beam vreo 2-3 pahare de vin, mai plângeam și apoi plecam la culcare, căci a doua zi desdedimineață trebuie să fiu pe schele, pe sănzier.

V.Gh.M.: Apropo, ați lăcrimat și acum, în timpul discuției noastre, când mi-ați vorbit despre mama. Pe mine, însă, m-a emoționat profund cum plângăteți atunci când ați urcat pe scenă de la „Odeon”, unde a fost demonstrat filmul documentar despre formațiile „Bucuria”, „Orizont” și „Noroc”. Lumea vă ovaționa în picioare, iar Dumneavoastră plângăteți ca un copil. Ce a fost aceasta, bucuria că lumea vă iubește atât de mult, că ați reușit să faceți căte ceva pentru acești oameni, ori v-ați dat seama că de scurtă este viața și cum trece ca nebuna? Care au fost motivele ce v-au făcut să vă zguduviți de plâns acolo în scenă?

Şt.P.: N-am să pot să-ți răspund acum. Trebuie să facem o pauză...

(După o pauză și o țigară).

Şt.P.: Mi-e greu să spun ce s-a întâmplat, pentru că ar trebui să fiu obraznic sau să nu fiu sincer. De la un timp înceoace, de când am ajuns la o vîrstă mai înaintată, am devenit mai emotiv și mai nu știu cum... - Nu eu, cât ochii au devenit mai ieftini la lacrimi.

V.Gh.M.: Nu s-a citit atunci ca ceva ieftin. Eu, de exemplu, plâng daca mă impresionează ceva foarte tare.

Şt.P.: Păi, așa a și fost. Eu, ca bărbat, ar trebui să mă pot stăpâni, să nu dau drumul la lacrimi, dar nu pot să-o fac.

V.Gh.M.: Plâng și bărbații.

Şt.P.: Sigur că da, dar nu chiar în fața publicului. Eu consider, că un bărbat, dacă și plâng, să facă acolo într-un ungher, să stingă lumina ca să fie întuneric și să știe numai el și perna.

V.Gh.M.: Dar nu a fost urât, din contra această stare a Dumneavoastră a dat o încârcătură emotivă atât de puternică, ați transmis o stare de sinceritate excepțională... o sală întreagă să aplaudă în picioare. Păi, cum să nu plângi?

Şt.P.: Aceste stări ale mele, trec prin viața mea aşa cum trec, nu stau să le analizez. Dacă s-a întâmplat aşa, înseamnă că aşa trebuie să fie. Este voia Domnului, este ceva inexplicabil. Și foarte bine că e inexplicabil. Pentru că atunci când omul pășește niște pârlazuri ce nu i-i dat să le pășească, el suferă din cauza asta, are cucuie și nasul spart. Un lucru sfânt rămâne sfânt atât cât nu-l atingi cu mâna. Ca să nu spurci, trebuie să stai la distanță.

V.Gh.M.: Stau acum și vă ascult și mă surprind la gândul că un Om, dar mai ales un artist și mai ales unul ca Ștefan Petracă, are conceptul lui de viață, vede lucrurile doar în felul lui.

Şt.P.: Câteodată spun și treaba asta. Dacă un artist ieșe în scenă exact ca ceilalți nu are ce căuta acolo. El trebuie să fie un pic nebun, nerăbdător, necruțător cu el însuși...

V.Gh.M.: Și totuși foarte mulți tind la scenă.

Şt.P.: Asta-i treaba lor. Cândva, când vor ajunge la vârstă mea vor gândi altfel... Vârstă omului nu este timpul biologic trăit, nu este atât cât trăiește carneia pe care eu o numesc pușcăria sufletului... vârstă este o sumă de experiențe, o sumă de cunoștințe, o sumă de suferințe, de bucurii și de împliniri... și acolo, undeva mai departe stă și dragostea. Omul moare atunci când l-a uitat toată lumea...

V.Gh.M.: Și... care ar fi acum vârsta lui Ștefan Petracă? Nu mă refer la cea biologică.

Şt.P.: Cred că am două vârste. Am aproximativ 5, 5 ani jumătate și 120 ani.

V.Gh.M.: Interesant... Și în această perioadă de la 5 la 120, e ceva ce nu ați reușit să realizeați, regretați ceva?

Şt.P.: Mai întâi trebuie să văd ce nu am reușit să fac. Cu siguranță că nu am reușit multe, pentru că am o trăsătură specifică de caracter: mă plăcătesc foarte repede de orice.

V.Gh.M.: Chiar și de cântec?

Şt.P.: D-apoi de câte cântece m-am plăcătit!... pe care nici nu le mai ascult, nici nu știu pe unde-s. Așa-i firea mea. Sunt risipitor. Și cu mine am fost întotdeauna risipitor. Multe n-am făcut și multe regret. Dar acesta sunt eu. Și cu siguranță știu că, dacă nu mi-am plăcut mie, însemnă că și la foarte multă lume nu am plăcut. Lume pe care, probabil, am obijduit-o, am neglijat-o. Cu siguranță că am obijduit și o femeie vreodata. Așa-i viață.

V.Gh.M.: Și acum, de femei. Nu am să dau nume, dar înainte de a porni dialogul nostru, mi-ați pus să ascult un

cântec și ați spus că e despre soarta acelui artist... Vreau să vă întreb, cât de importantă e femeia în viața unui bărbat, în cariera lui?

St.P.: Dacă un bărbat cumsecade nimerește pe mâna unei târluște, îl târără la râpă și viceversa, dacă un bărbat vai de capul lui, bătrân, răutăcos nimerește în mâna unei femei gospodine, unei adevărate femei, mamă și soție - îl scoate din râpă, îl trage la mal.

V.Gh.M.: Să fie adevărată zicala că o femeie poate face dintr-un bărbat un rege, dar poate face și un nimic?

St.P.: Absolut.

V.Gh.M.: Chiar atât îs de slabii bărbătii, că se lasă influența de femei?

St.P.: Asta nu înseamnă influență, când femeia o face intenționat... Când am dat eu de mierea ursului, dar de mama nu ascunzi chestia asta, aveam vreo 18, 19 ani, mama m-a chemat într-o parte, m-a certat de-a binelea și mi-a spus: Băiatul mamei, vezi cum te comporti cu femeile, nu uita niciodată că și maică-ta e femeie.

V.Gh.M.: Câtă înțelepciune...

St.P.: O să-mi sună scândura și n-am să uit cuvintele mamei. Își din acel moment a fost o întorsătură radicală în viața mea. Apăruse și fetiță, iar bărbatul care are o fiică se schimbă radical, devine alt om, cu alte valori, cu alte prețuri. și dragostea și grija e cu totul alta.

V.Gh.M.: Spuneați că ați fost angajat la Radioteleviziune în trei rânduri.

St.P.: Despre modul cum am fost angajat prima dată v-am spus. A doua oară am fost luat pe post de solist al Orchestrai de muzică simfonică (grupul estradă). și a treia oară - după accidentul auto, când mult timp n-am putut ieși în scenă. Prinț-o hotărâre de guvern, am fost transferat de la Filarmonică la Televiziune, pe post de redactor-șef la Redacția Emisiuni Culturale.

V.Gh.M.: Credem că ați reușit multe, fiind în această postură?

St.P.: Am umplut depozitele cu rechizite-décor, scânduri, cuie, vopsele și altele, pentru că era foarte greu de lucrat cu cele vechi, pe care le moștenisem. Dar cel mai important e că am izbutit să obțin ca echipa de creație - redactorii, regizorii, operatorii să aibă un alt program de lucru. Nu era neapărat să fie la ora 9 în birou. Principalul era să realizeze un produs bun.

V.Gh.M.: Revoluționară propunere pentru acele timpuri...

St.P.: Am fost și tras de păr pentru acest lucru, dar până la urmă am reușit. Aceasta nu însemna că nu aveam cerințe, eram un pic și dur cu ei. Dar nu am dat pe nimeni afară. Am urât cenzura politică și morală – eu aveam grijă de cenzura calității și culturii, începând de la vestimentație până la produsul finit.

V.Gh.M.: Aici, la Radioteleviziune ați întâlnit-o pe Raiasa, viitoarea soție...

St.P.: Da, dar de fapt, ne știam încă de la prima mea nuntă, unde ea a fost pe post de vornicică, fiind colegă cu prima mea nevastă. Apoi, mai târziu, pe când colaboram cu Redacția Muzică Radio, în calitate de autor ne titular al emisiunilor „Noi și muzica”, ea era regizorul acestor emisiuni. Selecta muzica, monta... Iată aici a pornit și istoria dragostei noastre.

V.Gh.M.: care durează de cât timp?

St.P.: Suntem căsătoriți din 1974, deci peste 43 de ani.

V.Gh.M.: Multă înă-

St.P.: Acum cum o

V.Gh.M.: Ștefan Petru

în scenă Tânăr, frumos, talentat, carismatic, cu un sigură că femeile roiau în jur. Cum ați rezistat ispirator?

St.P.: Chiar am rezistat de-a binelea. Acel sport pentru mine niciodată nu a fost important. A fost așa, ca un drumeț cu mine... O spun deschis și cinstit.

V.Gh.M.: Sunteți de admirat. Chiar n-am auzit nici o bârfă despre Ștefan Petrache referitor la acest paragraf.

St.P.: Dar de unde să auziți, dacă nu s-a întâmplat?

V.Gh.M.: Asta vorbește despre verticalitate, rezistență. Crezul astă vine, probabil, și de la poveștele mamei, dar poate că așa au fost bărbătii în neamul Petrache?

St.P.: S-ar putea, eu, din păcate, nu mi-am cunoscut nici bunicii, nici pe tata... și nu pot să mă pronunț cum mi-a fost neamul.

V.Gh.M.: Așa a fost construit Ștefan Petrache.

St.P.: Probabil.

V.Gh.M.: Ștefan Petrache bunicul, cum este?

St.P.: La începuturi îmi era mai greu, pentru că nepoții mei erau înconjurați de dragostea părintilor și a bunicii peste care eu cu greu răzbăteam. și, ca să nu fie prea alintăți, eu mi-am asumat rolul de Baba Cotoroanță, adică eram mai drastic, mai cu puține *jiujiuleli*. Mi-a spus odată fiica: - Tată, aș vrea să fiu cu ei mai bland, mai gingaș, mai milos cumva, că uite a venit Dănuț la mine și mi-a spus: - Mămică, dar de ce bunelul a strigat la mine, chiar nu mă iubește de loc?

V.Gh.M.: V-a durut ceea ce a spus copilul?

St.P.: Aoleu!... ce tare!... l-am căutat, l-am luat în brațe și i-am spus: Cum poți să crezi că bunelul nu te iubește? Am mai scăpat și o lacrimă...

V.Gh.M.: Să vă fie sănătoși. Sunt sigură, că atunci când vor conștientiza, vor fi foarte mândru că bunelul lor e Ștefan Petrache.

St.P.: Dacă se va întâmpla asta, înseamnă că voi muri mult mai târziu. Sigur că m-ași bucura, dar nu aș vrea să mă ia drept model.

V.Gh.M.: Sunteți o fire aparte, o personalitate ne ordinară, un artist deosebit, de ce nu le-ați servi drept model?

St.P.: Las-să fie ei Oameni aparte, cu caracterele lor, cu lupta lor pentru locul sub soare...

V.Gh.M.: Și genele?

St.P.: Aici e voia Domnului. Revin la gândul meu: sunt lucruri care nu pot fi atinse, care nu î-s date Omului, inclusiv intrarea în creierul uman. Din punctul meu de vedere astă ar fi un progres în numele regresului. Pentru că fiecare progres în ultimă instanță este un regres.

V.Gh.M.: Pregătindu-mă către acest interviu m-am documentat citind presa, consultând rețelele de socializare, luând în atenție și alte interviuri cu Dumneavaastră, din care am desprins un gând. Ați spus: „Dacă îmi vine timpul să plec, nu voi cere Domnului nici o clipă în plus”. Atât de bărbătește și cu atâtă curaj priviți în față ceea ce ne așteaptă pe fiecare?

St.P.: E un credo al meu. Sunt calm în fața morții, pentru că și ea este de la Dumnezeu.

V.Gh.M.: Mă declar împlinită, pentru că am reușit să realizăm acest interviu. Vă mulțumesc din suflet pentru timpul acordat.

LILIA FULGA, or. Edineț

– simbolul dragostei eterne

În primele zile a primăverii, care ne-au prins tandrul mărțișor la piept, acest înger al creației noastre, simbol al dragostei eterne dintre cer și pământ în ajun de 8 martie - Sărbătoarea feminității și frumuseții, am făcut cunoștință cu unele din cele mai ginge și ingenioase domnițe din raion și oraș, care și-au demonstrat toată frumusețea sufletului și a tot ce-i legat de frumos și sublim, angajându-se într-o frumoasă competiție la concursul „Miss Adolescentă”, vârstă, care ne aduce primăvara.

Această vîrstă ține ca întotdeauna să se manifeste prin ceva inedit.

În cadrul concursului am avut ocazia să cunoaștem șase fete – moldovene, care ne-au adus lumina și căldura primăverii.

În scenă au venit: Gheorghina Scortescu (s. Ruseni); Liliana Rusu și Cristina Gudumac (s. Trinca); Cristina Bătrânac (s. Gașpar); Marcela Melnic (or. Edineț); Ana-Maria Dudnic (s. Rotunda).

Pe parcursul concursului domnițele s-au încadrat într-o competiție, unde ne-au demonstrat talentul și abilitățile la cele 7 probe de concurs: Salutul (rezervația autografică); Proba cântecului „Lia Ciocârlia”; Probă de creație proprie „Vine, vine primăvară”; Probă culinară „Ce pot face mânile dibace”; Probă publicitară „Drag mi-e zestrea neamului”; Proba „Mărțișoare, mărțișoare”; Probă „Pe aripiile dansului”.

În urma punctelor acumulate juriul a apreciat concurențele și au fost nominalizate:

Miss „Terpsihora” – Gudumac Cristina; Miss „Ingeniozitatea” – Scortescu Gheorghina; Miss „Eleganța” – Dudnic Ana-Maria; Miss „Tandrețea” – Bătrânac Inna; Miss „Lia Ciocârlia” – Melnic Marcela; Miss „Adolescentă” – Rusu Liliana.

Toate concurențele au fost menționate cu diplome și cadouri de preț din partea Consiliului Raional Edineț și a companiei sponsor „Oriflame”.

ZINAIDA GÂRBU, șefa BP, Coșcodeni

Săptămâna Cărții și a Lecturii pentru Copii

Lectura cărților aduce cele mai puternice și fericite senzații la copii, care îi sensibilizează, le dezvoltă imaginația, gândirea, gustul estetic, vocabularul. De aceea un rol important în educația unei generații sănătoase îl are contactul cu cartea. Nici una din tehnologiile noi informaționale nu-i pot oferi copilului ceiea ce îi oferă carte, citind simte o satisfacție deosebită.

„Săptămâna Cărții și a Lecturii pentru Copii” este o companie de promovare activă a cărții, a lecturii, a bibliotecii și a educației în general, și ne oferă un prilej de a organiza diferite activități și acțiuni pentru a-i atrage pe utilizatori la cititul cărților.

Cu acest prilej, în scopul promovării „Lecturii și a Cărții pentru Copii”, atragerii unui număr cât mai mare de cititori în biblioteca publică Coșcodeni au fost organizate următoarele activități: expozițiile „Lectura dă măsură valoii omului”, „Doar pe aripi de carte poți ajunge spre culmile înțelepciunii”, „Cărțile copilăriei mele”, vîctorina literară „Grigore Vieru - poet al neamului”, concursuri și excursii.

Startul activităților a fost dat la 1 aprilie cu excursia

„O vizită în împărăția cărților” a copiilor din grupa mare de la Grădinița „Izvoraș”. Copiii au făcut cunoștință cu biblioteca: sala de lectură, sala de calculatoare, dar au răsfoit și prin cărți. Ei, pentru prima dată au păsit pragul biobliotecii unde s-au simțit foarte bine și au recitat poezii, au ghicit ghicitori dar și denumirea cărților potrivit pozelor. La sfârșit au vizionat filmul în desen animat „Povestea porcului” de Ion Creangă.

Nu mai puțin emoționați au fost și elevii clasei I-a de la Gimnaziul „I. Bogiu” din s. Flămânzeni. Ei au vizitat biblioteca pe data de 4 aprilie și au făcut cunoștință cu sala de lectură, cu fișa cititorului, cu regulile de păstrare a cărților și de înscrisere și utilizare a bibliotecii. Iar la sfârșit au fost servicii cu dulciuri.

Pe data de 2 aprilie s-a născut vestitul povestitor danez Hans Christian Andersen, un clasic al literaturii universale pentru copii. De aceea am desfășurat concursul desenelor cu personajele îndrăgite din poveștile scriitorului.

La vîctorina literară „Grigore Vieru-poet al neamului” care s-a petrecut pe data de 5 aprilie au participat elevi din diferite clase, care au fost activi demonstrând cunoștințe și ingeniozitate.

La îchiderea „Săptămânii Cărții și a Lecturii pentru Copii” care s-a petrecut pe 7 aprilie au fost înmânate diplome și premii câștigătorilor. Printre cei mai activi au fost: Luca Mihaela, Maria Pelevaniuc, Mihai Pelevaniuc, Igor Izoreanu, Cristina Iurcencova, Dmitrii Gilan.

Sperăm că impresiile de la activitățile organizate în cadrul „Săptămânii Cărții și a Lecturii pentru Copii” va spori interesul față de bibliotecă și colecțiile ei și vor servi un imbold pentru ca în viitor, cât mai des să viziteze biblioteca.

COLOANA VERTEBRALĂ A NEAMULUI, CÂNTECUL LUI...

Pentru prima dată l-am ascultat, cu frenetele-i melodii, interpretate la chitară, pe scena improvizată din „Poiana salcâmului”, în cadrul primei ediții a Festivalului „Dulce floare de salcâm”, desfășurat într-un pitoresc loc din preajma Vălenilor din lunca Prutului, Cahul, satul lui de baștină, înconjurat de bălti cu stuf și păpuriș, în care mișunau pești, diverse vietăți, păsări cântătoare, cu dealuri ondulate și famoase coline cu valoare istorică incontestabilă, pe care, în copilărie, le-a cutreierat în lung și-n lat – monumentul naturii geologic și paleontologic „Aflorimentul Văleni”, arie naturală protejată de stat cu o suprafață de 3 ha, la 0,5 km sud de Văleni, panta de est a văii râului Prut, monumentul naturii „Lacul Beleu”, la fel arie naturală protejată, în rezervația științifică „Prutul de Jos”, ce se întinde pe cca 626 ha între Văleni și Slobozia Mare, un bazin cu o vîrstă de 5-6 mii ani.

...Melodiile-i, adevărate poeme lirice, pe versurile inegalabililor Grigore Vieru, Mihai Eminescu, Adrian Păunescu, Dumitru Matcovschi, Nicolae Dabija se așterneau lin, domol, parcă dansând într-un ritm cu ciorchinii salcâmilor în floare, ducând hăt departe frumosul tezaur românesc, doinele și baladele noastre, de care am fost și rămânem mereu setosi... Mircea Zgherea, căci despre el este vorba, actor și cantautor, un original Bard al sudului, se năștea la un sfârșit de toamnă, la 1966, la Văleni, într-o familie de țărani cuminti, omenosi, buni gospodari, care au reușit să le transmită copiilor cele mai alese calități-hărnicia, cumsecădenia. După școala medie din satul natal, face studii de actorie la Soroca, urmând o activitate în domeniu la Teatrul „B. P. Hașdeu”, la Cahul, apoi la Teatrul Național „Mihai Eminescu”, Teatrul Armatiei din Chișinău, mai recent absolvind și Facultatea de Drept a Universității „B. P. Hașdeu” din Cahul. Vocația-i se vede, însă, că rămâne a fi „veșnica primăvară a sufletului”, adică, muzica, căci anume cântecul patriotic l-a marcat pentru întreaga viață, fiind din fragedă copilărie vrăjit de farmecul neostoit al melosului popular, pe parcurs aderând la breasla trubadurilor muzicii folk, avându-i drept model pe binecunoscuții Tudor Gheorghe, Ștefan Hrușcă, Vasile Șeicaru. Este laureat al mai multor concursuri naționale și internaționale (1991-Festivalul „Galbenă gutuie”, 2005 - Festivalul Internațional de Muzică Folk Peatihatka și-a.). Cu o altă frumoasă ocazie în cadrul cenaclului literar în memoria consăteanului dumnealui, poetul, regizorul, cineastul Gheorghe Vodă - trubadurul Zgherea avea să mi se destăinuie că se mândrește mult, până la lacrimi, cu satul său de baștină, cu oameni blajini, săritori la nevoie, adevărați patrioți ai neamului, ce se trag din viață de gospodari „de-al lui Petru Rareș” (care, spun arhivele istoriei, a trecut pe aici, înaintea încoronării - n.n.), „din bejenari de scutire” ai lui Vasile Ruset. Vălenii mei, spunea Mircea Zgherea, sunt asemenei unui izvor, unei adevărate fântâni cu apă cristalină, dătătoare de viață, din care pot să scoate la suprafață noi și noi perle de valoare. Vălenii mei sunt vatra, unde arde nestins focul strămoșilor, unde pot să oricând revin la tradițiile și obiceiurile de odinioară, la origini, or, aici se desfășoară nu doar Festivalul etnofolcloric „Dulce floare de salcâm”, cu nelipsitele-i expoziții ale meșterilor populari, târgurile cu miere de albini, brânză de oi și vinuri alese, aici

poți vizita anul imprejur pensiunea „La gura cupotorului”, cu muzeul Casei țărănești, te poți afla ziua întreagă „în ospeție la bunici”, apropiindu-te cu sufletul de datinile străbune, cum ar fi tradițiile sărbătorilor de iarnă, ritualul de petrecere a plugarilor la semănat, de împăcare a ciobanilor, încheierea perioadei păstoritului sau de iertăciune cu colacul de mire și jucatul pupezei, obiceiurile legate de nașterea pruncului, invitarea fetei la prima horă, logodirea tinerilor, cununia și nunta tinerilor însurăței... Dar mai găsești oare undeva în altă parte dansuri mai cu foc sau cântece mai unduoase ca cele perpetuate de soții Bejenaru, obiceiuri și datini mai inspirate, colinde mai dulci ca cele cântate de talentate membre ale ansamblului „Crăițele”...?

Tradițiile sunt cele mai scumpe, mai sacre podoabe pe care le avem de la strămoși, spune Mircea. Frații de peste Prut, Europa în ansamblu ne vrea uniți, dar ne doresc uniți prin demnitate, dragoste de tezaurul folcloric strămoșesc identitar. Nimic nu este mai caracteristic unei națiuni decât ceea ce se păstrează și dăinuiește prin timp - tradițiile naționale. Mi s-a întipărit zicerea primărei de Văleni, Silvia Șirbet: „Vom fi cu atât mai europeni, cu cât mai văleni suntem”. Atâtă timp cât vom ține la cântecul și dansul popular, la balade, doine, romanțe, la ie, portul național, consider că vom putea ține capul sus, vom fi un popor frumos, cu verticalitate”. Vorba cântecului: „Să fim cu cei ce-mi sfîntesc bunii, / Limba mea sfântă și glia / Ce trag cu mâna lor cărbunii / Să coacă pâinica sfântă...”. Aceasta este crezul meu, pe care mă străduiesc să-l transmit, cu dragoste, feierului și ficei.

Acest mesaj - respect și recunoștință față de părinți și bunei, de înaintași - Mircea Zgherea îl duce în satele Moldovei, în România, Italia, alte țări, unde să-zi zburătăcit, prin ani, conaționali de-al noștri, fermecându-i cu vibrația coardelor nedespărțite chitare. Prin cântecele sale înălțătoare, trubadurul a construit chiar un cult pentru mama și tata, plășmuind cu har dumnezeiesc melodii răscolitoare despre rădăcinile omului de la țară, unde, vine vorba, să născut veșnicia. În decembrie trecut, apropiindu-ne de Văleni, Mircea a insistat să poposim cu totii

la casa-i părintească, unde, cu regret, nu-l mai așteptau părinții dragi... Cu inima-i larg deschisă, binevoitor și ospitalier, amabil, mereu cu un zâmbet larg pe buze, precum îl cunoaștem cu toții, reuși – în doar câteva clipe! – să pună pe masă un ulcioraș cu vin „de acasă”, ceva de-ale gurii, îndemnându-ne să nu ne rușinăm și tot repetând întruna: „Bucuria cea mare e a mea, zicea, căci aşa m-au învățat bunii mei părinți - cu cât mai multă apă scoți din fântână, cu atât e mai gustoasă, mai cristalină...”.

Apoi, la școala dragă, în muzeul „Gheorghe Vodă”,

unde povestii cum s-a întâlnit, sfios, pentru întâia oară cu scriitorul – pământean, în pofida faptului că avea febră, puse mâna pe chitară, pentru a ne convinge încă o dată, de talentul său inestimabil, patriotismul, cumsecădenia ce-l caracterizează dintotdeauna.

Ascultându-i mesajele cuminti și line, dar și tăioase și înălțătoare pe alocuri m-am prins asupra gândului că, de bună seamă, este nesecată fântâna tezaurului neamului nostru, din care-și vor potoli setea încă multe generații de pe acest colț de rai.

ANNA PRODAN, BP, filiala copii, or. Râșcani

Ion Creangă – bunicul nostru sfătos

I. Creangă a prețuit mult comorile folclorice și a nutrit o dragoste caldă și plină de înțelegere pentru copii. Animat de aceste sentimente a creat un bogat și valoros tezaur de povești care au fermecat copilăria a zeci de generații și vor constitui mereu lectura preferată a copiilor. Citind poveștile lui Creangă, copiii cunosc numeroase obiceiuri din viața satului.

Unul din obiceiurile preferate a fost șezătoare la care Nică nu lipsea.

La o astfel de șezătoare ne-au adunat elevii clasei a III-a ai Gimnaziului „G. Râșcanu” însotiti de diriginta Ludmila Dugan, profesoara de muzică Stela Eftodi și lucrătorii bibliotecii pentru copii or. Râșcani. Dar șezătoarea a fost una mai puțin obișnuită. Elevii transformându-se în personajele îndrăgite din poveștile crengiene ne-au înscenat unele fragmente din aceste creații. Au interpretat cântece de glumă, doar când lumea glumește se înveselește și lucrul sporește. Copiii s-au întrecut la spus proverbe, zicători și expresii populare.

VALENTINA TIMOTIN, s. Puhoi, raionul Ialoveni

Necesitatea timpului

Calculatorul și Internetul au devenit o necesitate a timpului, iar bibliotecile din Moldova s-au transformat în niște centre de studiere și informare în acest domeniu.

În campania de Promovare a Bibliotecilor Publice „Ne vedem la bibliotecă” etapa a II-a – Incluziune Digitală, biblioteca publică Puhoi a lansat un nou serviciu: „Calculatorul – noua mașină a timpului”.

2 aprilie, o zi frumoasă de primăvară, la bibliotecă au venit utilizatorii dornici de cunoaștere și de a călători în magia Internetului, participând activ la prima instruire: „Elementele esențiale ale programului WORD”, „Accesarea Internetului. Selectarea și plasarea informației în calculator”.

Acste instruiri gratuite, cu diverse tematici de studiere a calculatorului vor fi oferite beneficiarilor în fiecare zi de duminică.

VALENTINA TÂRA șef oficiu la BP „L. Rebreanu”, Chișinău

AFORISMUL: FLORILEGIU DE GÂND BLAGIAN

Valentina Târa: Stimate dle Dumitru Păsat, sunteți unicul cititor care a împrumutat din fondul de carte al bibliotecii noastre volumul **Aforisme** de Lucian Blaga. Prin ce se explică fenomenul?

Dumitru Păsat: Aforismele nu sunt pe placul și pe înțelesul oricui. E domeniul unde trebuie să gândești în profunzime, deoarece aici e vorba de cunoștințe logice, filosofice, literare, folclorice etc. Scopul meu a fost unul nobil. La cei 55 de ani de la trecerea în eternitate a poetului filosof, 6 mai 2016, intenționam să vin în presă cu articolul **Aforismele ca florilegiu de gând blagian**, însă preocupat de editarea a trei cărți, am rămas, involuntar, doar cu proiectul pe care, mai devreme sau mai târziu, totuși aveam să-l realizez... Cuvântul dat niciodată nu l-am încălcătat...

V.T.: I-a venit rândul astăzi, 27 noiembrie când, în comentariile despre creația lui Liviu Rebreanu, ați amintit și de gândirea filosofică blagiană ori, altfel spus, e momentul potrivit să întreținem un dialog. Așadar, când a început Lucian Blaga să-și depene aforismele?

D.P.: Cele dintâi aforisme semnate de către Blaga, au apărut în **Gazeta Transilvaniei** la 19 martie / 1 aprilie 1915. Până la ieșirea de sub tipar a primei ediții a plachetei **Pietre pentru templul meu** (1919), în paginile revistei **Românul, Patria, Pagini literare, Glasul Bucovinei** îi apăruseră circa 260 de aforisme. La 1921, de altfel, **Pietre pentru templul meu** și culegerea de poezii **Poemele luminii** s-au învrednicit de **Premiul Adamachi** pentru debut, decernat de Academia Română. Aforismele scrise după 1919 se regăsesc în periodicele **România nouă, Patria literară, Clipa, Junimea Moldovei de Nord, Lamura, Gazeta Cicutului, Gândirea, Voința, Veste, Gazeta noastră, Viața Românească, Freamătul și Revista Cercului Literar**.

Stabilirea textului în cartea de față s-a produs în baza culegerilor anterioare, după cum urmează: 1) **Discobolul**; 2) **Elanul insulei**; 3) **Ceasornicul de nisip**; 4) **Din duhul eresului**. În compartimentul 5 – **Simple însemnări**, sunt tipărite în ordine cronologică aforismele fără titlu din volumul **Ceasornicul de nisip**. În totalitatea lui opus cuprinde de aforisme, cugetări, proverbe, unele mai profunde decât altele.

V.T.: Lucian Blaga, probabil, a fost preocupat și de partea teoretică a aforismelor...

D.P.: Evident. Astfel, pentru exemplificare, la 1926, analizând demonicul la Goethe, în **Daimonion**, desfășura în capitolul **Demonicul ca fatalitate** o succintă prezenta a aforismului: „Spuneam că observațiile ce ni le-a lăsat Goethe ci privire la „demonic”, sunt îndeosebi fragmente reținute din jocul și dialectica unor conversații, iar uneori un fel de aforisme. Eckermann le-a însemnat. Dar pe unele le-a însemnat Goethe însuși în **Didrtung und Wahrheit**”.

Diverse referințe la aforisme sunt, practic, presărate în toate volumele de cugetări blagiene: **Pietre pentru templul meu; Discobolul; Elanul insulei; Aforisme și însemnări; Din duhul eresului**.

Spre deosebire de proverb, privit de Lucian Blaga din nenumărate perspective, de circumscrisere fermă, aforismul e mai vag și mai diplomat.

În una dintre însemnările lui Blaga, aforismul este enumerat nediferențiat alături de multiple alte tipuri de reflectii parțial sinonime: „Aceste gânduri, observații, considerații, puneri la punct, precizări, rectificări, aforisme, maxime, destăinuiri, dacă ar vedea vreodată lumina tiparului aş vrea să poarte un titlu legat de izvorul lor **Din duhul eresului**”. Autorul transmitea, de fapt, voința testamentară privitoare la titlul dorit pentru ultimul florilegiu de gând blagian, editat în 1977.

O definire mai amplă și mai expresivă în sferele mai restrânse ale sinonimiei, între cugetare / maximă și aforism a fost creionată în **Daimonion** (1926). Lucian Blaga nota următoarele: „Un aforism trăiește prin belșugul clar obscur de gânduri” pe care le implică fără de a le exprima. O cugetare care nu implică altele multe, neformulate, poate să fie haina de oțel a unei admirabile observații întâmplatăore, poate să fie un îndrăzneț început de sistem sau să oglindească o constatare de natură mai mult sau mai puțin științifică, dar anevoie poate să alcătuiască un autentic aforism. Întocmai ca o poezie, ca farmecul alungat între rânduri, un aforism rezistă și se recomandă mai mult prin ce ascunde decât prin ceea ce spune de-a dreptul. Aforismul e ca un salt intelectual cu o curbă numai parțial vizibilă. Restul traectoriei trebuie ghicit. Aforismul e linia scurtă a stelei căzătoare care, după drumurile cosmice străbătute fără de lumină, s-aprindă în clipa când încețează de a fi. Din palpitanța dungă cerească, din incandescență de-o clipă a stelei ghicești anume obârșii întunecate, anume direcții problematice. Libertatea de a ghici și de a întregi drumuri, ce se pierd în adâncimi de lume – e placerea incomparabilă a privitorului”.

V.T.: La ce se referea, în primul rând definiția aforismului formulată de Blaga?

D.P.: Indiscutabil, la „gândurile aforistice asupra demonului pe care Goethe le-a lăsat posterității curioase de oracole”.

Splendid creionată metaforic, circumscrierea aforismului e împinsă spre zonele vagului și către piscurile realizării absolutului artistic, încât, fără să vrem, ne întrebăm care dintre aforismele literaturii universale, precum și cele blagiene însăși, ating pragurile rigorii impuse? Într-o atare perspectivă, evident, multe dintre culegerile de maxime și cugetări păstrate în patrimoniul universal, de la Marcus Aurelius, la Pulilius Syrus, la Baltazar Gracian, la Blaise Pascal, la Arthur Schopenhauer și a. ar intra, indubitat, cu puține texte într-o eventuală antologie a celor mai bune aforisme de pe mapamond. Definirile blagiene ale aforismului, chiar și în cadrul unor texte aforistice, păstrează nivelul abisal al cerințelor impuse speciei. Astfel, de exemplu, chiar primul aforism din **Discobolul**, „Când formulezi un aforism, trebuie să-l aduci în situația de a refuza orice adaos. Un aforism trebuie să fie ceva canonic încheiat, ca Biblia” reimpune rigorile din **Daimonion**.

Tot din **Discobolul** polipotențialitatea ideatică semnificativă, ascunsă într-o aparentă simplitate a exprimării: „Greutate cosmică – un aforism e un simplu grăunte de metal nobil, dar poate avea greutatea unei lumi”.

Altădată, în aceeași lucrare, Lucian Blaga ținteau infabilul și inexplicabilul din toate perspectivele: „Ce este aforismul? – O floare în stare de grație. Aleasă să conceapă Logosul și să-l nască”. Aici, eminamente, alcătuirea textului practic este mutat din arealul materialului în cel al imaterialului / imaginarului.

Sunt, desigur, exprimări diafane, poetice, care sugerează idealul artistic. Spre o asemenea perfecțiune tindea Blaga și atunci când afirma că „Aforismele cele mai viabile au un accent de descântec. Ele sunt gânduri care vrăjesc”.

Prin maxima „Orice aforism trebuie să fie format astfel, încât să spună mai mult decât spune”, autorul relua

cerința exprimată în considerațiile din *Daimonion*, prilejuite de „gândurile aforistice goetheene”.

Cu notația **Calitate**, poetul-filosof leagă aforismul nu numai de spiritualitate, ci și de suflet, încadrându-le în ariile lirice cele mai profunde: „Aforismul are aer de evidență numai când exprimă o ipoteză a inimii”. Dar vine și cu o altă remarcă: „Un aforism prost e ca o scoică în care marea nu răsună”.

Indiferent de forma lor, Lucian Blaga aspira la o replică estetică superioară în cadrul aforismelor, adică spre noi și diverse orizonturi estetice.

V.T.: Vă mulțumesc.

VARVARA TIMUȚĂ, s. Sărata Veche

Din moși-stămoși

Sărata Veche - localitate cu tradiții istorice și culturale, cu vrednicii gospodari ospitalieri și responsabili de tot ce fac, care păstrează cu sfîntenie obiceiurile și datinile moștenite din bătrâni.

În ziua de 8 martie 2017, în incinta Palatului de cultură de la mic la mare au venit la șezătoarea cu genericul „Din moși-strămoși”. Au participat Ansamblul folcloric „Sărăteanca”, Ansamblul folcloric de copii „Mlădița” și două grupe de dansatori, conducător artistic Maria Chilari, soliștii Ilinca Zubic, Aliona Paladi, Varvara Fripuliac. Sărbătoarea a fost deschisă de grupul de dansatori de la grădiniță, conducător Baxan Victoria.

Scena a fost amenajată în stil național, o casă mare cu zestre ca pe timpul strămoșilor noștri: cu covoare multicolore, scoarțe vechi, prosoape, laita împodobită cu țoluri din lână țesute de mâini harnice și perne brodate frumos. Ca décor - un cuptor pe care stăteau copiii, o ladă cu zestre, vârtelnîța, coșarca cu porumb. Gospodarul casei Boris Baxan și Lucheria Huțanu i-au primit cu mare drag la șezătoare pe toți artiștii amatorii.

La această sărbătoare au fost puse în valoare cân-

tecele folclorice culese de la bătrâni din sat, dansurile vechi „Coasa”, „Ciuleandra”, „Hora mare”. Ne-a înveselit dna Eugenia Voinotinschi care le-a ghicit la fete norocul. Diferite întâmplări hazlii ne-a povestit dl Ion Maciura. Și cum să treacă o sărbătoare așa de frumoasă fără o bunică care bate toba, fiind dintr-o dinastie de muzicanți dna Fripuliac Varvara a bătut toba pe ritmul piesei „bunica bate toba - Zdup si Zdup”.

Frumusețea sărbătorii au întregit-o membrii SNB a bibliotecii publice din sat cercul „Mâni dibace” care au prezentat prima expoziție de lucrări manuale (icoane în biserică, împletituri, broderii, expoziție de mărtișoare).

Organizatorii sărbătorii au fost: Maria Chilari (moderator), Baxan Boris (directorul Palatului de cultură), Timuță Varvara (șef bibliotecă publică, copii de la grădiniță și gimnaziu).

Au fost de toate, flori, emoții, lacrimi de bucurie, cuvinte pline de sănătate.

La finalul sărbătorii primarul comunei Maria Galit a venit în scenă cu un cuvânt de felicitare către toate femeile din sat, aducând îndăr câte o floare și un mic cadou din partea APL.

NEPOȚII ÎMPĂRATULUI VERDE

Amu, cică era odată ca niciodată un mare-mare împărat căruia Dumnezeu îi dăruise doar o singură fiică, frumoasă de nu-ți puteai lua ochii de la dânsa și harnică și pricepută ca nimeni alta în întreaga împărătie. Dar tare era scârbit bietul împărat că nu-i dăruise Dumnezeu și un fiu, pe care să-l aibă urmaș al tronului și sprijin la bătrânețe. Și toate zilele umbla abătut și îngândurat, nemaidorind să se ocupe de treburile țării pe care și-așa nu avea cui să le lase. Pe de altă parte, frumoasa domniță era și ea părtinitoare a dorinței tatălui său și își petrecea dimineațile în grădina de pe lângă curtea împăratului, care era vestită în întreaga împărătie prin diversitatea și mulțimea copacilor, prin mireasma nemaintâlnită a florilor, dar și prin cântatul deosebit de duios al păsărilor. Împăratul, știut lucru, era un mare colecționar de tot feluri de păsări rare și neobișnuite. De aceea, Tânăra domniță petreceau ore întregi lângă pomii roditori încărcați de tot felul de poame, care mai de care mai gustoase și mai mustoase, și ascultând, cât îi zilica de mare, trilurile duioase și fermecătoare ale păsărilor. Amu, cică într-o zi, o pasăre cu penetul azuriu ca înaltul cerului îi doini ficei de împărat un cântec, în care se spunea că la mijlocul grădinii crește un pom nemaintâlnit în altă parte, care înflorește o singură dată în viață la miezul nopții și face un fruct care se coace în aceeași noapte. Cine va mâncă din fructul acesta va aduce pe lume trei fețe logofete cu moțul de aur creț. Auzind aceasta, Tânăra domniță devine foarte posomorâtă, își dorea cu tot dinadinsul să mânânce fructul pomului din mijlocul grădinii, pentru a aduce pe lume trei fețe logofete cu moțul de aur creț, aşa încât să-i îndeplinească dorința tatălui său de a avea urmași. Din acea zi, fata de împărat se puse la pândă lângă pomul din mijlocul grădinii și aștepta momentul când acesta va rodi. Trecu un an, trecură doi și iată într-un miez de noapte, când de-amu biata domniță își pierduse orice speranță de a se înfrunta din rodul miraculos, pomul înflori. În întreaga grădină se lăsase o mireasmă nemainchipuită, de nu te puteai sătură să respiri aerul îmbătător. Cât pe ce era să o adoarmă pe Tânăra printesă, dar dorința de a aduce pe lume trei prunci năzdrăvani era mai puternică ca orice încercare a pomului de a-și salva rodul. Așa că domnița se încăpătă să reziste până la coacerea fructului. Nu trecu mult și floarea pomului, care pe lângă mireasma îmbietoare mai și radia în toate culorile curcubeului, începu să se stingă, și în locul ei apăru un fruct foarte neobișnuit, nici nu era pară, dar nici măr, ceva ce printesa nu mai vazuse niciodată. Spre ziua fructul s-a copt și când era gata, se rupse de la creanga pomului, aşa încât fiica de împărat îl prinse în poala hainei sale. Foarte bucurioasă, urmă sfatul păsării azurii și-l mâncă. Deodată simți parcă o greutate sub inimă și înțelese că purcește grea. Peste nouă luni de zile, Tânăra domniță aduse pe lume trei fețe logofete cu moțul de aur creț, frumoși, de se coborâse luna trei zile pe pământ ca să se minuneze de splendoarea pruncilor. Împăratul era cel mai fericit bunel de pe fața pământului. Trei zile la rând a ținut ospătul la palat, iar bucuria față de cei trei nepoți era nemărginită.

Și au trecut zile, și au trecut nopți, și după ce s-au scurs șapte ani, fețe logofete se ridicaseră flăcăi în toată legea. Că am uitat să vă spun, născându-se într-un chip atât de miraculos, erau năzdrăvani și căt creștea un copil obișnuit într-un an, ei creșteau în patru luni și iată așa au ajuns a fi buni de domnie după șapte ani de zile.

Într-o bună zi își cheamă Împăratul-Verde nepoții la dânsul și le spune:

- Scumpii mei nepoți, am îmbătrânit și unul Dumne-

zeu mai știe câte zile mi-au mai rămas, până a veni Sfânta cu coasa ca să-mi taie firul zilelor. Toată viața mi-am dorit să am un fecior care să-mi moștenească tronul și să domnească această împărătie, dar Preamăritul s-a îndurat și mi-a dat o fată, pe mama voastră. Lipsit la nașterea ei de soție, am crescut-o pe mama voastră de unul singur. Acum vreau să vă pun la încercare să văd care din voi e cel mai demn de a-mi moșteni tronul și împărăția. Mergeți în lumea mare ca să vă găsiți căte o soție și care din voi se va întoarce înapoi primul cu aleasa inimii, va deveni împăratul acestui tărâm.

Și luându-și ziua bună de la mamă și de la bunel, cei trei fețe logofete cu moțul de aur creț au purces în lumea mare în căutarea norocului.

Au mers ei, cât au mers, și la sfârșitul celei de a treia zi au ajuns la marginea unei păduri de aramă. Obosiți de atâtă drum s-au îndreptat spre mijlocul pădurii cu gândul de a găsi vreo poenită pentru popas. Când colo, în fața ochilor, apăru o căsuță acoperită cu stuf. Din geam răzbătea o luminiță abia vizibilă. Nepoții împăratului au coborât de pe cai și au bătut la ușă. De după ușă în toiul nopții și în linștea pădurii se auzi o voce plăpândă a unei bătrâne:

- Bună seara, mătușă! tunară glasurile puternice ale nepoților de împărat.

- Bună să vă fie inima, feciorașilor! Dar ce umblați, ce căutați, că prin părțile acestea nu calcă picior de fieră, darămite de om.

- Apoi, mătușă, suntem nepoții Împăratului Verde și am pornit în lume în căutarea aleselor inimii.

- La grea încercare v-a pus bunelul vostru, dar am să vă ajut eu. Cunosc eu pe cine trebuie să luați voi mirese, doar că nu va fi chiar așa de ușor.

- Învață-ne, mătușă, îți vom fi recunoscători până la sfârșitul vietii.

- Apoi, dacă vreți să îndepliniți porunca bunelului vostru va trebui să mergeți în împărățile celor trei căpcăuni. Fiecare din ei tin în castel căte o fată, de frumusețea cărora s-a vestit în întreaga lume. Soarele, când face înconjurul lumii, zilnic se oprește în loc căte un ceas în fiecare împărătie pentru a se minuna de gingășia domnițelor. Pielea lor e mai fină și mai albă decât spuma laptelui, ochii lor sunt mai pătrunzători decât miezul nopții, glasurile lor sunt mai duioase decât murmurul izvoarelor, fiarele pământului înmărmuresc, iar ierburile se închină când ele pășesc pe alături. Atotputernicul le-a înzestrat cu tot ce a avut el mai bun. Iată cine vă va fi pe potrivă.

- Îți mulțumim, mătușă, pentru sfatul dumitale, dar acum învață-ne cum să ajungem în împărățile celor trei căpcăuni și cum să putem obține inimile și mânile frumoaselor fete.

- Apoi, dragii mătușii, iată am să vă dau căte un măr de aur, pe care fiecare îl va păstra în sân. Când veți ajunge în împărățile căpcăunilor unul căte unul merele vor începe să vă frigă. Acel care va simți primul acest lucru, va ști că fata din împărăția aceasta e și lui. Să scoată mărul din sân și să-l arunce înainte. Mărul se va rostogoli până în pragul curții, arătându-vă drumul. Acolo să fiți cu ochii în patru, că de vă prinde căpcăunul nepregătit, unde vă stau picioarele vă va sta capul. Căpcăunul din prima împărăție are trei capete, cel din a doua – șase, iar cel din a treia – nouă. În trei veți reuși să-i doborăți. Acum dați-mi paloșele voastre să le descânte mătușa.

Întind nepoții împăratului săbiile înainte și bâtrâna după ce le citește câte un descântec pentru fiecare paloș, le unge lama cu sânge închegat de balaur. Apoi spre dimineață îi binecuvântează dăruindu-le câte un măr de aur. Luându-și ziua bună și cu plecăciuni de mulțumire, cei trei logofeti încalcă caii și purced mai departe.

Merg ei cât merg și când colo o negură de nu-ți puteai vedea mâinile îndeaproape îi învălu pe cei trei călăreți. Nepoții împăratului-Verde nu s-au speriat și au mers mai departe, urmând sfaturile bâtrâñii și dormici de a îndeplini vrerea bunelului. Trei zile au mers voinicii prin negură. La sfârșitul celei de a treia zi negura a început să se răreasă și unul din ei a simțit că mărul de aur din sân a început să-l frigă. Cel cu pricina scoate mărul din sân și-l aruncă înainte. Mărul aşa cum a prezis mătușa a început să se rostogolească înainte, alegând drumul spre curtea celui dintâi căpcăun. Potrivindu-și săbiile mai bine în teacă, ciulind urechile și ascuțind privirile, cei trei voinici au purces după mărul de aur.

Mărul s-a rostogolit cât s-a rostogolit, până s-a oprit în pragul unui palat bătut cu pietre nestemate și poleit cu bronz. Au bătut la poartă și din castel ieși o frumusețe de fată, de îți tăia respirația când o vedea. A cules mărul de aur de jos și s-a apropiat de nepotul de împărat al cui era mărul:

- Bine te-am găsit, frumoasă fată!
- Bine ați venit, voinicilor! Mărul de aur îmi arată că mi-a venit ceasul de măritiș, dar nu voi putea merge cu voi, până nu-l veți doboră pe căpcăunul cu trei capete.

Și numai a spus cuvintele acestea că în ceruri s-a auzit un trăsnet și a început a scăpăra și a fulgera, de-îi părea că vine urgia pământului.

Era căpcăunul, venea mâncând pământul și smulgând tot ce îi stătea în cale. Dacă nici nepoții împăratului nu erau de speriat. Scoțându-și paloșele din teacă s-au pregătit de luptă. Și numai când s-a apropiat căpcăunul de dânsii, au chitit fiecare câte un cap și nici n-a dovedit să-și vină preafrumoasa fată în fire că de-acum cei trei voinici îl făcură trei grămezi de carne. Bucuroasă, nevoie mare, că a scăpat de robia căpcăunului, fata a rotit mărul de aur și toată împăratia căpcăunului cu trei capete a dispărut. Apoi a urcat în să alături de alesul inimii și au urmat drumul spre cea de a două împăratie, a căpcăunului cu şase capete.

Aici calea s-a dovedit a fi și mai grea. Aveau de trecut timp de şase zile printr-un pustiu dogoritor. Arșița-i ardea cumplit, vântul îi bătea năprasnic, dar motivarea era și mai puternică. La sfârșitul celei de a șasea zi, unul din feții-logofeti a simțit că-l frige mărul de aur. A scos mărul din sân și l-a aruncat înainte. Mărul s-a rostogolit până la poarta unui castel bătut cu pietre scumpe și poleit cu argint.

În pragul castelului s-a arătat o domniță frumoasă-frumoasă de înmărmurea apa izvoarelor la vederea ei. Observând mărul de aur dânsa zise:

- Iată mi-a venit și mie sorocul să mă mărit. Bine ați venit, voinicilor! Bine ai venit, surioară! Că de mult timp nu ne-am mai văzut.

- Bine te-am găsit, preafrumoasă domniță, unde e căpcăunul?

- E plecat la vânătoare, dar...

Și nici nu-și sfârși bine vorba, că se stârni un vânt puternic, care smulgea totul în calea sa, în urma lui venea cu o falcă în cer și una în pământ căpcăunul. Nepoții împăratului-Verde și-au încins săbiile pentru luptă și nici nu reușe căpcăunul să-și facă vânt spre ei, că voinicii îl făcură şase grămezi de carne pentru orătăniile pământului.

Preafrumoasa domniță a rotit mărul de aur și curtea căpcăunului cu şase capete dispără în interiorul acestuia. Apoi se urcă alături de cel de al doilea făt-logofăt și se

îndreptară spre curtea căpcăunului cu nouă capete. Drumul avea să fie și mai anevoios. Cale de nouă zile trebuiau să înfrunte o pădure deasă, greu de străbătut. Nouă zile au tăiat nepoții împăratului-Verde în stânga și-n dreapta croindu-și drum. La sfârșitul zilei a nouă mărul celui de al treilea voinic începu să-l frigă cumplit. Tânărul îl aruncă jos și acesta se rostogoli până ajunse la poarta unui castel. O lumină orbitoare venea dinspre pereții castelului. Erau bătuți cu diamante și polei cu aur. O frumusețe de nedescris se deschise în fața călătorilor. O domniță fermecătoare îmbrăcată în străie aurii coboră pragurile castelului, luă mărul de jos și le deschise porțile.

- Bună vreme, voinicilor! Ce umblați, ce căutați? Măruil îmi spune ca sunteți cei pe care îi aștept de multă vreme.

- Bine te-am găsit, preafrumoasă fată! Ai dreptate, am venit să te scoatem din robia căpcăunului cu nouă capete.

- Dragii mei, dar puterea căpcăunului este foarte mare, cum îl veți înfrângă?

- I-am zdrobit noi pe cel cu trei capete și pe cel cu şase, îl vom învinge și pe acesta.

- Sărmanii de voi, au nu cunoașteți că acesta, fiind cel mai mic dintre ei, este și cel mai greu de învins. În locul fiecărui cap tăiat cresc altele două?

- Scumpă domniță, dacă știi unde se ascunde moarătea căpcăunului spune-ne.

- Peste nouă mări și țări, în împăratia Iepurelui-Şchiop este o fântână. La fundul fântânii este îngropată o lădiță. În lădiță aceasta sunt nouă fire de iarbă. Dacă cineva va arde aceste fire, atunci căpcăunul va pierde putința de refacere și în locul capului tăiat nu va mai crește niciunul.

- Îți mulțumim, preafrumoasă domniță! Te lăsăm noi, dar nici nu vei observa când ne vom întoarce.

Zis și făcut. Feții-logofeti cu moțul de aur creț au luat drumul spre împăratia Iepurelui-Şchiop. Au mers ei, cât au mers, și în cele din urmă au ajuns în împăratia cu pricina. Au căutat fântâna și găsind-o cel, care urma să-și câștige și el aleasa inimii, coboră în întuneric. La fundul fântânii săpă și găsi lădiță, după ce arse cele nouă fire de iarbă, voinicul ajutat de frații lui gemeni ieși cu bine la suprafață. Si cale de nouă mări și țări porniră înapoi spre castelul căpcăunului cu nouă capete.

În timpul acesta căpcăunul căzu la pat bolnav. Simțea el că îi vine sfârșitul și, pricepându-se cine l-a trădat, a întemniat-o pe biata fată.

Dar nu trecu mult și la curtea castelului apărură cei trei voinici. Frații s-au mirat că nu le-a ieșit Tânără domniță să-i întâmpine, și, pricepându-se care este cauza, au dat buzna în sala palatului, unde căpcăunul, nici prea viu, dar nici mort, își trăgea abia răsuflarea. Nu au stat pe gânduri nepoții împăratului-Verde și, cât ai clipi, au făcut din el nouă grămezi de carne. Apoi au mers și au eliberat-o pe preafrumoasa domniță. Fata a luat mărul și rotindu-l făcu ca palatul căpcăunului în toată splendoarea lui să dispare. Fericiti că și-au găsit alesele inimilor, nepoții s-au întors acasă la împăratul-Verde.

Nu vă pot descrie marea bucurie a bâtrâñului când i-a văzut intrați în sala palatului său pe cei trei nepoți cu soțiile lor. Negăsind o altă rezolvare a promisiunii sale, bâtrâñul împărat îi întronă pe toți cei trei feții-logofeti cu moțul de aur creț și le lăsă împăratia să o conducă cum or ști ei mai bine. De atunci târâmul acesta este cunoscut sub numele de împăratia Celor Trei Feții-Logofeti cu Părul de Aur Creț. Am trecut și eu prin părțilea celea, dacă n-or fi murit, înseamnă că trăiesc și astăzi.

Iar eu m-am suit pe-o roată

Și v-am spus povestea toată.

VEACESLAV BÂRCĂ...

MELODIA DESTINULUI, ODA BUCURIEI VESNICE

Precum este multașteptată de toată lumea primăvara, când după o iarnă lungă, prea lungă hibernare, viața izbucnește din nou în coltele verde al ierbii, al primelor frunze fragede, apoi-în albul imaculat al ghoiceilor plăpânzi, în galbenul și rozul florile celor de câmp, dar și în zâmbetul cuminte, condescendent al celor care de ani buni nu mai adoră gerul și vijelia iernii, se bucura micuțul Veaceslav Bârcă de muzica ce nu mai înceta să asculte zilnic, ce se revârsa melodios de sub arcușul marelui violonist, Dumitru Blajinu, vioara căruia, vine vorba, are glas duios de om... I s-au întî-

părît pentru totdeauna irepetabilele și, așa zice, nemuritoarele melodii - *Miorița, Sărmanu, doruțu meu, Focică trei lalele, Dor de mamă, Cântec de dor, Hai la joc mai moșnegele, Turnați vin și dați găluște, Să scoatem nunta din casă, Nunta colhozonică, Cântec ciobănesc, Foaie verde matostat, Hora sărbătorii, Sânt din plaiuri moldovene și atâtea altele*, din repertoriul marelui rapsod, Nicolae Sulac. Să-și fi imaginat pe atunci, la cei 6-7 anișori ai săi că peste ani, la Festivalul-concurs Internațional al violoniștilor „Dumitru Botgros”, în 2003, la Cahul, anume Dumitru Blajinu, membru al juriului în frunte

cu maestrul Nicolae Botgros (alături de alte notorietăți ale muzicii populare-Serghei Ciuhrii, Petre Neamțu, Ion Dascăl și alții) să insiste ca anume vioristului Veaceslav Bârcă din Cantemir să-i fie înmânat Marele Premiu al Festivalului în memoria marelui lăutar Dumitru Botgros.

Și nu mai stie nimenei: fie că deoarece s-a născut în luna Mărțișorului, fie din alte considerente numai de Mama-Natura știute, pentru el primăvara are o semnificație aparte, care, recunoaște, îi aduce mereu un suflu nou, speranță și nădejde în posibilitatea renașterii pentru tot ce este frumos, acest anotimp are

ceva din candoarea și visele adolescentului care este pasionat de drumul nesfărșit și necunoscut al vieții, ce abia-și deschide ușile. Ce păcat, totuși, că pe parcurs, mulți din cei porniți la drum, spre culmi, cedează, pleacă capul, renunță la vise, vorba poetului, „Multe flori sunt, dar puține rod în lume o să poarte...”.

— Îmi vin adesea în minte destinele a doi mari compozitori-Piotr Ceaicovski și Ludvig van Beethoven, spune Veaceslav Bârcă. Ultimele simfonii scrise de primul stau sub simbolul muzical al celor patru note celebre, care semnifică în muzică destinul nemilos. Este drept, și Beethoven a folosit cele patru note ale destinului în cunoscuta sa simfonie a *Destinului*, simfonia a V-a. Dar Beethoven, deși în împrejurări ostile, a depășit acest moment și a terminat seria simfonilor lui cu Simfonia a IX-a, care conține *Oda bucuriei* (deși, la conceperea și premiera acestei capodopere, Beethoven era deja surd! Deși pentru un muzician surditatea înseamnă un dezastru, Beethoven a putut scrie *Oda bucuriei* chiar și în aceste circumstanțe funeste). Ceaicovski a dirijat premiera ultimei sale simfonii, simfonia a VI-a *Patetica*, plecând în lumea celor drepti câteva zile mai târziu, din care cauză, mulți istorici sunt de părere că Ceaicovki, de fapt, s-a sinucis, de vină fiind tonul depresiv, plin de disperare al simfoniei *Patetica*, compoziția sfârșindu-se cu cele patru note ale destinului implacabil. În context, înclin spre părerea că ceva a fost profund diferit în modul în care Beethoven și Ceaicovki au înțeles destinul uman. Aici aș aminti și de optimismul, dârzenia, tenacitatea, perseverența cu care au luptat marii noștri înaintași-Nicolae Sulac, Dumitru Blajinu, Serghei Lunchevici, pentru care viața și creația a fost presărată cu multe bariere, cotituri, cumpene chiar. Dar dragostea, dorința de a urca pe culmea schițată a învins orice obstacol. Cu regret, lumea muzicală, a artei în ansamblu, are multe exemple, când mulți oameni talentați trec prin viață prea lejer, de parcă n-ar avea nici un scop clar, bine definit, pentru care se merită să trăiască, să se consacre. Personal, sunt de părere că trebuie să-ți pui scopuri înalte și, pas cu pas, chiar dacă aceasta te costă mult efort, sacrificiu, să urci, treaptă cu treaptă, scara spre acel Olimp al tău. Depășirea unui obstacol îți va da o și

mai mare capacitate, curaj de a merge înainte, spre obiectivul stabilit. Persevereză, persistă cu hotărâre în direcția aleasă și orice întâmplare, împrejurare îți vor deveni prieteni, dar nu piedici pentru mersul tău înainte.

Așa sunt eu, așa i-am educat și îndemnat și pe cei trei feciori ai mei. Am ales să fac ceva ce-mi place mie și oamenilor, urmând cu consecvență acest crez: și atunci când în doar doi ani am înșușit programul de 5 ani (!) pentru vioară la Școala de Arte din Cantemir (profesor violonist și director al instituției, Virginia Boncev), apoi la Colegiul de muzică din Tiraspol, unde timp de 4 ani am continuat studierea aprofundată a viorii, dar și am înșușit și alte instrumente – tambal, contrabas, acordeon, pre-gătindu-mă și de a doua specialitate-conducător de orchestră. Acolo reușeam să înșușesc programul de studiu, dar și să activez în ansamblul de muzică și dans al instituției „Viorica”, cu care concertam prin republie, în alte țări, cum ar fi Lituania. Am rămas același neîndupăcat optimist și după absolvirea Colegiului, în perioada activității de doi ani la Ansamblul de muzică și dans „Izvorăș” al Palatului de cultură din Cahul, unde am evoluat alături de muzicienii consacrați-clarinetistul Ion Stângă, trompetistul Alexei Ababii, acordeonistul Edgar Ștefăneț și.a., cu care am pus începutul famoasei Hore din Cahul, bucurându-mă că frumoasa tradiție se păstrează până în prezent. La fel, nu m-am dezis de muzica bună, de autoinstruirea și perfecționarea continuă nici în anii când m-am aflat în satul de baștină, Haragăș, unde am predat educația muzicală în școală medie, împreună cu soția Irina (muzician și interpretă de muzică populară-n.n.) dirijând și activitățile cultural-artistice la clubul sătesc, și reușind să formăm și un ansamblu folcloric.

Acestui crez i-a rămas fidel și în anii următori, când, stabilit în centrul raional Cantemir, fondează, pe lângă Casa raională de cultură „N. Sulac” un Taraf de muzică populară, care, pe parcurs, devine un vestit colectiv cu denumirea de „Alăuta”, ca ulterior, să întemeieze în premieră cunoscuta Orchestră de muzică populară „Doina Prutului”, cu care a concertat cu mare succes la numeroase Festivaluri, concursuri în Cantemir, Cahul, Cimișlia, Ialoveni, Chișinău, dar

și dincolo de Prut-Moinești, Sibiu, Galați și.a. A instruit mai mulți viitori violoniști, tambaliști, acordeoniști la Școala de Arte „V. Hanganu” din Cantemir, a transmis și transmite din măiestria acumulată colegilor mai tineri ai Ansamblului de muzică și dans „Izvorăș” din Cahul, cu care concertează ori de câte ori este solicitat.

Și tot așa, cu dorul de casă, de meleagul lui, de veșnica primăvară în suflet, a perseverat Veaceslav Bârcă, cucerind o culme după alta. Iată doar câteva din distincțiile obținute: în 1988, la Festivalul Rapsozilor, desfășurat în capitala culturală a României, municipiul Iași, participă la Concertul de Gală, învrednicindu-se de Diploma de gradul I a Ministerului Culturii al României, Consiliului Județean Iași; în 2001, în cadrul Festivalului-concurs al interpretilor-instrumentiști din republică, „Lăutarii Moldovei”, la Edineț, juriul în frunte cu maestrul Nicolae Botgros, ii decernează Diploma de merit pentru locul I; în 2002, revine acasă de la Festivalul-concurs în memoria rapsodului Filip Toderașcu cu Premiul Mare, ca peste un an, deja la Cahul, să fie cel mai bun violonist din spațiul românesc, de la Carpați până la Galați... A concertat, cu Alăuta și cu Doina Prutului prin multe localități moldovene, dar și dincolo de hotare: în 2010, a cucerit în repetate rânduri până și publicul meloman din orașul Nanning din China, în cadrul unui Festival Internațional de Folclor. Treptat, au pășit pe urmele tatălui și cei trei feciori: Roman a îndrăgit trompeta, Danu-acordeonul, iar mezinul Ionuț-vioara, afirmându-se și ca interpret de muzică populară (fiind chiar deținătorul Premiului Mare în cadrul Festivalului-concurs în memoria rapsodului Nicolae Sulac). Roman a activat și în cunoscuta orchestră de muzică populară *Fluieraș* condusă de frații Ștefăneț, ansamblul de muzică și dans Izvorăș din Cahul, actualmente este la Doina Prutului; Danu, care este un neîntrecut acordeonist, activează la Doina Prutului, în ansamblul de cântece și dansuri Ciobănașul, de la Casa raională de cultură din Cantemir; Ionuț, care este și el deținătorul Premiului Mare al ultimei ediții a Festivalului-concurs Filip Toderașcu, actualmente-student la Academia de Arte din Iași, reușind să concerteze și cu orches-

trele *Fluieraș, Rapozii Moldovei* și.a.

Mama lui Veaceslav, învățătoarea Vasilisa Bârcă, își amintește cum în copilărie, Slavic al ei era pasionat de vioară: A fost un caracter de mic copil, știa ce-i place, de ce este pasionat cu adevărat. Și pentru că nu avea încă vioară, lua dombra, mandolina (pe care le avea încă de la Școala Pedagogică din Cahul-n.n.), folosea în locul arcușului te miri ce obiecte, doar ca să scoată careva sunete. Treptat, am observat că este fascinat de muzică, iar noi cu soțul Ion, și el-un animator al muzicii populare, cântând, adesea, împreună

cu feiorașul la baian, acordeon sau alt instrument, am hotărât să-i cumpărăm o vioară, ca mai apoi să meargă la niște lăutari vechi, după care la Școala muzicală din centrul raional, pentru a deveni acel virtuos violonist de astăzi. Chiar cu riscul de a fi învinuită de ne modestie, voi spune că pentru noi, părinții, n-a fost și nu poate fi mai mare fericire, decât să-i vedem pe scenă cu toții-feciorul cu cei trei nepoți cu instrumentele și norocu vocea, bucurând inima și sufletul împătimiților de muzică, de frumoasa sutelor și milor de admiratori. Îmi amintesc cum îi creștea inima de bu-

curie regretatului soț, tătic și bunel, după asemenea concerte, când el își vedea, într-un fel, împlinit visul său dintotdeauna de a cânta, a dansa în ritmul melodiilor noastre populare... Căci, bine a mai zis cine a zis:

Sună vioara, struna se frângе/ Inima crește, sufletul plângе./Că vioristul arcușul îl strângе,/Ca o lumină muzica curge./Toată căldura inimii sale,/Dragostea, mahna, dorul și jalea/Pașnic, cu grăjă, în cântec aşază,/Fața îi arde și luminează....

EPIGRAME de Sergiu Cojocaru or. Călărași

FĂPTAȘII EDENULUI

De taina fructului tentat,
Un dor mă-ncearcă ne-ncetat,
Motiv să cred că fapta lor,
Păcatul raiului fu...DOR!

GARANTAT 100 LA100

Când nevasta e otravă
Diagnosticul socot,
În atare stare gravă
O amantă-i...ANTIDOT!

BIBLICĂ

Chinuit de coasta ruptă,
(Fapta biblicei geneze)
De la facere tot luptă
Coasta să-si recupereze.

VEŞNICĂ ÎN TOP

Chiar de la primul ei păcat,
A fost mereu motiv de dramă,
Fapt și de genii remarcat
Și alți „trăsnită” de epic-damă.

TOT NECAZU-ȘI ARE NAZUL

Nu mă-ncumet să am treabă
Cu cea curvă sau deșteaptă:
Una-mi cere prea degrabă
Alta-mi zice mai așteaptă.

O, VOI FEMEI...

Nu cătă să o deduci
În materie de artă,

Ea-i asemeni unei nuci,
O cunoști doar când e spartă.

LA RĂSPÂNTII

Când Eva deveni femeie
Așa cum o ceru destinul,
Reptila a ținut să-i deie
Tot ce avu mai bun: VENINUL!

BARBATUS

De la-nceput, din ziua ceea,
Tot îspășim pedeapsa crudă,
Necontentit iubim femeia
Așa cum fu creată: NUDĂ!

MAGNIFICA

Diva tandră și ochioasă
M-a rănit „mortal” din prima!
„Asasina”-n ochi cu crima,
Criminal e de frumoasă.

SECRET SUB CHEIE

Când Eva și-a ndulcit stomacul,
Păcătuî întâi cu dracul,
Dar nimeni, încă, n-aflat
Adam a fost sau nu-nșelat?

LA FACERE

Preabunul când i-a dat un rost,
De a isca fiori și trac,
Probabil făurită-a fost
Din coasta unei... cozi de drac.

PRO ȘI CONTRA

S-o iau de soată am temei,
O frică, totuși, mă apasă,
Cochetă cum e-n felul ei
Cu cetera bag coarne-n casă.

DEZAMĂGIRE

Să dau de cea pe care mi-ar
Fi hărăzit-o CEL de SUS,
Am tot cătat fecioare, dar...
Miracolul nu s-a produs.

POLITICĂ

Politica, cu mici exceptii,
E-o „curvă sfântă”, bunăoară,
O violeză-n grup adeptii,
Dar ea rămâne tot fecioară.

GLORIA BĂRBĂȚIEI

Sedus de Eva la păcat,
Adam, probabil, ar fi zis:
Mai bine pe pământ bărbat
Decât holtei în Paradis.

DIALOG

O doamnă plină de mistere
Îmi explică cu voluptate:
Necesitatea nu-i plăcere,
Plăcerea-i o necesitate.

LIUSEA URSAČHI, șefa BP Cetireni

Revine acasă, la baștină după un sfert de veac...

Este vorba de Boris Mihăilă – regizor și profesor de arta vorbirii la Centrul de Creăție a Copiilor „Floarea soarelui” din Chișinău, care a fost oaspete de onoare al evenimentului produs la BP Cetireni, Ungheni: Inaugurarea serviciului modern de bibliotecă (SMB) „Istoria de lângă noi” în scopul cunoașterii și promovării istoriei satului prin personalitățile lui.

Astfel, prima activitate din cadrul acestui serviciu a fost lansarea cărții „Lacrima amintirilor” scrisă de consăteanul nostru B. Mihăilă. A avut loc o întâlnire emoționantă între autor și oamenii din localitate, mai cu seamă, între autor și Doamna Parascovia Alcaz, fosta lui dirigintă de clasă, căreia Boris i-a oferit un buchet de flori și cuvinte deosebite: „Din grădina primăverii voi culege un buchet de flori și mă voi gândi la Dumneavoastră scumpă și iubita mea profesoră. Voi rugă ploile să-și desfăcă pletele argintii peste pământ ca să-l vopsească din negru în verde, să înflorescă grădinile, iar eu să vă ridic în brațe și să vă port prin aceste grădini înflorite. Pe creștet să vă ningă doar petale de trandafir și eu să vă cad în genunchi mulțumindu-vă pentru tot ce-ați făcut pentru mine”.

De asemenea, autorul a rostit cuvinte frumoase la adresa dnei primar Ana Dicusar asemuind-o cu o mamă bună și primitoare care întotdeauna își așteaptă copiii rătăciți prin lume.

Trecând ușor peste filele cărții editată la „Florile dăbe” și redactată de Ion Anton, am întâlnit minunate poezii dedicate mamei, care au stors lacrimi din ochii celor prezenți, fiind recitate de autor, bibliotecară și elevii Gimnaziului Cetireni. Chiar nici doamna primar nu și-a putut reține lacrimile când a venit vorba despre aceia, care ne-a dăruit viață.

De multe ori autorul revine în poeziile sale la clipele fericite ale copilăriei, la școala dragă cu dascălii pe care nu-i poate uita, la casa părintească, la dealurile și pădurile colindate în copilărie.

În carte mai sunt incluse și câteva poezii culese de autor de la noi din localitate. De o măiestrie aparte a dat dovadă eleva Daniela Dubanjiu recitând poezia folclorică „Moș Gavril”. În acest context aş vrea să menționez că la festivitate a fost prezentă și Formația folclorică „Ciatura”, care a delectat publicul cu un buchet de cântece autohtone, unele culese de Galina Popovici – harnica culegătoare de folclor, originară din sat, care a fost o îndrumătoare și o prietenă a autorului și împreună cu care a cutreierat multe sate în căutare de folclor.

N-a ezitat dl Mihăilă să ne cânte și să ne încânte cu frumoasa-i voce moștenită de la mama Antonina, nici să ne recite din poeziile noi, care n-au fost incluse în carte și din poezia lui Eminescu și Vieru.

Duminică, poezia a fost la ea acasă, la BP Cetireni. Însă am avut parte și de cântec, teatru și multe, multe amintiri, nu degeaba autorul și-a numit cartea „Lacrima amintirilor”.

Orchestra de muzică populară *Doina Prutului*,
dirijor VEACESLAV BÂRCĂ, or. Cantemir

